

Синдбад- мореплавець

Арабська казка

Розповідають люди, що за часів володаря правовірних халіфа Гаруна ар-Рашида жив собі в місті Багдаді чоловік, якого звали Синдбад-носій. Був той чоловік бідний і носив на голові всякі вантажі.

От якось найняли Синдбада, і поніс він у одне місце чималий вантаж. В той день стояла страшна спека, і він дуже стомився і увесь змокрів. А що він саме проминав будинок купця, перед яким вулиця була чисто виметена й побризкана водою, а біля брами стояла широка лава, то поклав ношу на цю лаву – хотів трохи відпочити.

Отож сів він на краєчок лави і раптом почув звуки лютні, щebet горлиці, дроздів, солов'їв та інших птахів. Здивувався Синдбад і, вставши з лави, побачив за брамою купцевого будинку великий сад, а в саду – рабів, прислужників і всякі речі, які можна бачити лише в царів та султанів. І віяло звідти пахощами чудових страв та духмяних напоїв.

Синдбад звів погляд до неба й гірко промовив:

– О аллаху, ніхто не йде проти твоєї волі, і ти збагачуєш, кого сам схочеш, і робиш злидарями, кого сам схочеш, і принижуєш, кого сам схочеш! Слава ж тобі, великому, всемогутньому і справедливому! Мабуть, недаремне господар цього дому купається в багатстві й насолоджується ніжними пахощами, смачними наїдками й напоями, а я сиджу тут убогий, голодний і втомлений.

Зітхнув Синдбад і проказав такі вірші:

*Навіть ті, які не знають,
Де їм завтра ночувати,*

*Все одно знаходять з часом
І спочинок, і притулок.
Тільки в мене з кожним роком
Більше горя та недолі,
І не знаю, де спочити,
Голову де прихилити.
Хоч одного роду люди –
Не однакова в них доля:
Мене оцетом частує,
Інших медом пригощає.
Що ж, не ремствую на бога,
Тільки ж суд його суворий.*

Коли Синдбад дочитав вірші й хотів був піти, з брами вийшов молодий служник, стрункий і високий, гарний на вроду, в чудовому вбранні. Він узяв носія за руку і сказав:

– Зайди, побалакай з моїм господарем, він тебе запрошує.

Синдбад поставив свою ношу біля входу і зайшов разом із служником у будинок – дуже гарний, чепурний і величний. У великій залі зібралося всяке вельможне панство та багатії, які колись були рабами, але потім їх відпустили на волю. В залі стояли квіти, на підлозі було розкидане пахуче зілля, стіл угинався від наїдків, напоїв та фруктів. Музики награвали прегарні мелодії. Красуні-рабині сиділи біля дверей. А посеред зали сидів статочний чоловік, скроні якого вже вибілила сивина. Він був дуже гарний, і на обличчі в нього можна було прочитати велич, шляхетність та гордість.

Вражений Синдбад опустився навколішки й мовив про себе:

«Присягаюсь аллахом, не місце – райський куточок; мабуть, це палац султана або царя!»

Він шанобливо до всіх привітався, побажав усім добра і встав, схиливши голову.

Господар дозволив Синдбадові сісти, а коли той сів, звернувся до нього із словами привіту й звелів щедро його почастувати. Синдбад добре попоїв і подякував господареві. І тоді господар мовив до нього:

– Благословенний той день, коли ти прийшов сюди! Як тебе звати і яким ремеслом ти займаєшся?

Синдбад відповів:

– О володарю, мене звати Синдбад-носій, і я ношу на голові різні вантажі за плату.

Всміхнувся господар на його слова та й повів далі:

– Знай, о носію: мене звати так само, як і тебе; я – Синдбад-мореплавець. Я хочу ще раз почути вірші, що їх читав ти біля моєї брами.

Синдбад-носій зашарівся й сказав:

– Не глузуй із мене! Втома і тяжка праця роблять людину невігласом.

– Не соромся! Адже тепер ти став моїм братом! Прочитай іще раз твої вірші, вони мені дуже сподобались.

І коли носій знову прочитав вірші, господар зворушився і сказав йому:

– Синдбаде! Життя моє склалося дивовижно. Я розповім тобі всі пригоди, що трапились зі мною, поки я домігся щастя сидіти в такому будинку, де ти мене оце бачиш. Скільки довелось мені страждати! Я здійснив сім подорожей, і про кожна є в мене захоплива розповідь. Все, що було, сталося зі мною за велінням долі – а від того, що судилося людині, нікуди не втечеш і ніде не сховаєшся!..

ПЕРША ПОДОРОЖ

– Ласкаве і шляхетне товариство, батько мій був купцем, мав великі гроші й незліченні багатства. Помер він, коли я був малим хлопчиком, і залишив мені гроші, землі та села. Коли я підріс, то став жити розкішним і безтурботним життям. Я гарно вдягався, солодко їв, розважався з друзями й думав, що довіку буду багатий.

Отак я жив довгенько, а потім наче враз прокинувся – мені проясніло в голові, і розум повернувся до мене. Але було вже пізно: всі гроші я розтринькав, і становище моє змінилося. І часто я згадував тепер прислів'я, яке чув колись од батька: «Є на світі три речі, кращі за три інші: день смерті кращій від дня народження, жива собака краща за мертвого лева, могила краща, ніж бідність».

Тоді зібрав я все, що лишилося в мене з меблів та одягу, й продав. Розпродав і свої землі. Вторгував за все три тисячі диргемів. І з цими грішми надумав я вирушити в подорож до чужих країв.

Отож накупив я різних товарів і всього, що могло б знадобитися мені в мандрівці, сів на корабель і разом з іншими купцями поплив до міста Басри. Потім ми пливли морем чимало днів і ночей. Ми проминали острів за островом і нарешті пристали до одного, схожого на райський сад.

Там ми кинули якір, і всі, хто був на кораблі, зійшли на берег. Ми продавали, купували й обмінювали товари. Потім деякі купці порозкладали на березі багаття й заходилися готувати вечерю або прати, а деякі подались оглядати острів, і я пішов з ними.

Згодом ми повернулися і сіли вечеряти, а повечерявши, звеселіли й завели пісень.

Раптом ми почули з палуби корабля голос капітана:
– Мирні мандрівники, мерщій вертайтеся на корабель! Кидайте все й біжіть сюди! Тікайте, поки не загинули! Острів, до якого ми причалили, зовсім не острів! Це величезна рибина, що лежить посеред моря. На неї нанесло піску, вона стала схожа на острів, із давніх-давен на ній ростуть дерева та трави. Проте коли ви розклали вогонь, рибина відчула жар і заворушилася. Вона може пірнути в морську безодню! Тоді всі ви потонете! Рятуйтеся, поки живі!

Почувши ці слова, купці й мандрівники побігли до корабля, покинувши на березі всі свої пожитки. Дехто встиг зійти на корабель, а дехто не встиг. Рибина пірнула в море з усім, що на ній було, і ревучі хвилі зійшлися на тому місці, де вона лежала.

Я був серед тих, хто загаявся, тож і пірнув у воду з усіма, хто залишився на рибині. Але доля змілувалася наді мною. Я побачив на воді здоровенні дерев'яні ночви, в яких купці прали одержу, і вчепився в них. Потім виліз на ночви, сів на них верхи й почав гребти ногами, наче веслами, і хвилі гралися зі мною, кидаючи ночви то праворуч, то ліворуч. А капітан підняв вітрила й поплив із тими, хто встиг піднятися на корабель, не звертаючи уваги на тих, хто потопав. Я дивився вслід кораблю, аж поки він зник удалині, і тільки тоді збагнув – порятунку немає...

Спустилася ніч, потім настав день, потім знову запала ніч. Я плив на ночвах, і хвилі допомагали мені, і нарешті ночви прибило до острова з крутими берегами, на якому росли високі дерева, а гілля їхнє звисало над водою. Я схопився рукою за

гілку й, ледве не загинувши, видерся на берег. Ноги мої, покусані рибами, набрякли, з ран юшила кров, але я був такий знесилений, що навіть не відчував болю. Лежав на березі, наче мертвий, бо втратив тяму, і так пролежав до наступного дня.

Коли зійшло сонце, я очунав. Ноги дуже боліли, проте я все-таки підвівся й пішов оглядати острів. Часом я ставав навколішки, часом рухався поповзом.

На острові росли плодові дерева та було чимало джерел із чистою водою, і я вгамував голод та спрагу.

Отак я перебув кілька днів і ночей, аж поки душа моя ожила, мужність повернулася до мене, а руки мої знову налилися силою. Я почав думати, що робити далі, і ходив понад берегом, придивляючись до всього.

Ідучи якимось берегом, я помітив: вдалині щось ворухиться.

Що це – дикий звір чи якась морська тварина?

Я рушив туди. Наблизившись, я побачив, що то – величезний кінь; він був прив'язаний на самому березі моря.

Коли я підступився до нього, кінь заіржав так гучно, що я злякався і хотів повернути назад – аж раптом з-під землі з'явився якийсь чоловік і гукнув до мене:

– Хто ти, звідкіля прийшов і як тут опинився?

– О пане, я чужоземець, – відповів я. – Ми пливли на кораблі, а потім причалили до острова, але то був не острів, а рибина, і вона пірнула в море, і ми стали тонути, але я вгледів на воді дерев'яні ночви й виліз на них і довго плив, аж поки хвилі викинули мене на цей острів.

Вислухавши мене, чоловік схопив мою руку й сказав:

– Ходімо зі мною!

Ми спустилися в якийсь підземелля, а потім увійшли в простору залу. Посадовивши мене посеред зали, чоловік приніс мені попоїсти. Я був голодний і їв, поки наївся досхочу, і душа моя спочила.

Чоловік знову почав розпитувати про мої пригоди, і коли я розповів усе, що зі мною сталося, він дуже здивувався.

Скінчивши свою розповідь, я вигукнув:

– Благаю, не будь зі мною суворий! Я розповів тобі про себе геть усе! А тепер скажи мені, що ти за один і чому сидиш у цій залі під землею? І навіщо ти прив'язав свого коня на березі?

– Я – один із конюхів царя аль-Міграджана, – відповів чоловік. – На початку кожного місяця ми виводимо всіх коней на берег, і вони там пасуться. Крім нас, на острові немає нікого. Тобі пощастило, що ти зустрів мене. І я врятую твоє життя й допоможу тобі вернутись до рідного краю.

Я побажав конюхові добра й подякував за ласку.

Тут надійшли інші конюхи. Побачивши мене, вони почали розпитувати, хто я є і звідки взявся. Я розповів їм про свої пригоди. Підсівши ближче, конюхи розклали харч і заходилися їсти, запросивши мене розділити з ними трапезу, і я прийняв запрошення. Потім вони підвелися й посідали верхи на коней, і я теж сів на коня.

Їхали ми довго й нарешті прибули до столиці царя аль-Міграджана.

Конюхи зайшли до царя, розповіли про мене, і цар побажав зі мною познайомитись. Мене припровадили в палац і привели до царя, і я

побажав йому миру. Цар і собі шанобливо мене привітав. Потім він спитав, що зі мною трапилось, і я розповів усе, що довелося побачити й пережити.

Вислухавши мене, цар, до краю вражений, мовив:

– Сину мій, присягаюсь аллахом, тобі дісталось більше, ніж порятунк! І якби доля не судила тобі довго жити, ти б не врятувався від небезпеки!.. Тепер ти житимеш у мене.

Аль-Міграджан виявив до мене ласку й повагу і наблизив мене до себе. Він наставив мене писарем у гавані й наказав переписувати всі кораблі, які причалюватимуть до берега.

Я працював сумлінно, і цар був ласкавий до мене й ревно мною опікувався. По недовгім часі я домігся честі стати одним із його придворних.

Отак жив я в аль-Міграджана, не знаючи ні турбот, ані горя. Але щоразу, як я бував на березі, я розпитував у прибулих купців і моряків про місто Багдад, сподіваючись, що хто-небудь розповість про нього, і я поїду з ним додому. Але ніхто по чув про славне місто Багдад. І мені стало тяжко жити на чужині.

Так спливав місяць за місяцем. Якось я зайшов до царя аль-Міграджана й побачив у нього цілий гурт індійців. Я привітався до них і побажав їм миру, і вони відповіли на привітання, й почали розпитувати про мій край і сказали, що поміж них є люди, яких називають брахманами. Брахмани ніколи не п'ють вина, проте насолоджуються життям, слухаючи музику; вони мають верблюдів, коней та іншу худобу. І ще вони розповіли про те, що індійці поділяються на сімдесят дві касти, і я дуже з цього здивувався.

В царстві аль-Міграджана багато островів і поміж них острів, який звався Касіль. Там щоночі чути

удари в бубни та барабани. Знавці островів і бувалі мандрівники повідали мені, що жителі цього острова – надзвичайно шляхетні й поважні люди.

Бачив я там рибину завдовжки в двісті ліктів. І бачив ще чимало інших чудес, і якби почав про всі ці чудеса розказувати, то розказував би кілька днів та ночей підряд.

Я оглядав острови і все, що на них було. Якось зупинився на березі, тримаючи в руках свій ціпок. Раптом до острова підплив великий корабель; на ньому було багато купців.

Корабель зайшов у гавань, згорнув вітрила й причалив до берега. Матроси заходилися носити товари, а я їх записував. І коли все було перенесено, я спитав у капітана:

– Чи не залишилось у тебе на кораблі ще чогось?

І той відповів:

– Так, у мене є ще товари в трюмі, але власник цих товарів потонув біля одного з островів. Ми хочемо їх продати, а гроші повернути родині купця. Він жив у оселі миру – славному місті Багдаді.

– А як звали того купця?– спитав я.

І капітан відповів:

– Його звали Синдбад-мореплавець.

І тоді я пильно глянув на капітана і, впізнавши його, вигукнув:

– О капітане, власник товарів, про які ти кажеш, – це я! Це я – Синдбад-мореплавець! Це я зійшов на острів-рибину разом з іншими купцями! А коли рибина заворушилася, ти почав кричати й кликати нас на корабель, і дехто поквапився піднятися на нього, а дехто не встиг. Я був серед тих, хто тонує, та аллах великий урятував мене – послав дерев'яні ночви. Я сів на них і доплив до цього острова. Цар аль-Міграджан виявив до мене ласку і поставив

писарем у своїй гавані. А товари, що лежать у тебе в трюмі, – це мої товари!

І я розповів капітанові все; що зі мною трапилось – відколи ми вирушили з Багдада аж до того дня, коли рибина-острів пірнула в морську безодню. І тоді капітан та купці повірили мені, впізнали мене й привітали зі щасливим порятунком. А потім віддали всі мої товари, і я побачив, що на них написане моє ім'я, і що нічого з них не пропало.

Вибравши найдорожчі та найгарніші товари, я попросив матросів, щоб ті понесли їх у царський палац. Я розповів цареві, що в його гавань зайшов той самий корабель, на якому я плив, і додав, що дарую йому найкращі мої товари – вони-бо так і лежали в трюмі... Аль-Міграджан здумувався, але повірив, що я кажу щирю правду, виявив мені велику честь і подарував багато різних речей – дорогих і красивих.

Решту товарів я продав і вторгував чималі гроші, а на них накупив інших товарів. І коли купці зібралися плисти додому, я повантажив ці товари на корабель, а тоді пішов до царя, подякував йому за ласку й попросив дозволу вирушити до рідного краю, і цар відпустив мене.

Щастя служило нам, доля помагала, і ми пливли вдень та вночі, аж поки прибули до міста Басри. Там вивантажились, зійшли з корабля й стали торгувати, і я дуже радів, що повернувся в рідний край.

Потім я вирушив у притулок миру – мій рідний Багдад – і прийшов додому, і, почувши про це, всі родичі, друзі та знайомі зійшлися привітати і вшанувати мене.

Я накупив слуг, рабів та рабинь і маєтків ще більше, ніж мав раніше, і знову заприятелював із давніми своїми приятелями, забувши небезпеки й страхіття, яких натерпівся в мандрівці. І став я жити веселим життям, розкошувати смачною їжею та дорогими напоями.

Отак скінчилася моя перша подорож. А завтра, Синдбаде, приходь до мене знову, і я розповім про другу подорож.

Синдбад-мореплавець почастивав Синдбада-сухопутця вечерею, подарував йому сто золотих і відпустив його, а носій подякував і пішов додому, думаючи про те, як примхлива доля бавиться людиною.

Коли ж настав ранок, він знову подався до Синдбада-мореплавця, і той, побачивши його, мовив: «Ласкаво прошу!» – і виявив до нього шану і посадив біля себе. А коли зійшлися Синдбадові друзі, він почастивав усіх смачними наїдками та напоями, після чого почав розповідати про другу свою подорож.

ДРУГА ПОДОРОЖ

– Довго жив я, горя-біди не знаючи, та якось знову закортіло мені подивитися на чужі краї, на далекі землі та острови й поторгувати там, аби було на що й далі солодко та весело жити.

Накупив я дорогих товарів, добре їх запакував, а потім наглянув чудовий корабель із шовковими вітрилами, вже налаштований до відплиття. Разом з іншими купцями повантажив я на нього свої товари, і того ж дня ми вирушили в путь.

Подорож наша минала щасливо. Ми пливли від

острова до острова і скрізь, де причалювали, зустрічалися з купцями й благородними людьми, продавцями і покупцями, і продавали, купували та обмінювали товари.

Нарешті доля закинула нас на чудовий острів, де було багато дерев, які рясніли стиглими плодами, запашних квітів, чистих джерел, співучих птахів, але не було жодної оселі, жодної людини. Наш корабель кинув там якір, мандрівники й купці зійшли на берег і почали милуватися на дерева та квіти. Я теж зійшов на сушу й сів під деревом біля джерела з чистою водою.

Посидівши якийсь час, вирішив я під'їсти. Харч був у мене з собою. Я підживився, а потім захотілося мені спати, і я заснув – адже солодко спиться на свіжому повітрі, на легкому вітерці... Та коли я прокинувся, не побачив нікого з моїх супутників: корабель відплив разом з усіма, хто був на ньому, а про мене ніхто не згадав – жоден мандрівник, жоден купець, жоден матрос. Мене покинули на острові!

Глянув я праворуч, глянув ліворуч – хоч би єдина жива душа! І огорнула мене тяжка туга, тяжчої за яку вже не буває, і серце моє краялось з великої печалі та тривоги. І не було в мене нічого із благ світу цього – ні їжі, ні питва, – і залишився я один-однісінький і не знав, що мені робити. І сказав я в невимовному розпачі:

– Не завжди лишається цілим глек, коли падає!
Якщо я врятувався першого разу й зустрів людей, котрі забрали мене з острова й привезли в залюднений край, то цього разу такого не буде. Ніхто не порятує мене!

І я гірко заплакав, жаліючи себе, і почав картатися тим, що подався в мандри, а не сидів спокійно в

своєму домі, вдоволений та щасливий, ласуючи смачними стравами, чудовими напоями, маючи гарний одяг, не відчуваючи потреби ні в грошах, ні в товарах.

І став я журитись, що знову покинув Багдад після того, як зазнав лихих пригод під час першої мандрівки, і від горя та каяття ледве з глузду не зсунувся.

Я підвівся і почав ходити берегом туди й сюди, бо не міг більше всидіти на місці. Потім виліз на високо дерево й дивився на всі боки, але бачив тільки небо, море, пісок, дерева та птахів.

Проте трохи згодом я вгледів удалині якусь білу цяту. Я зліз із дерева й подався в той бік. Ішов довгенько, та врешті добувся до того місця й побачив, що то величезна біла баня. Я обійшов баню навкруги, але не відчув у собі сили та спритності, щоб видертись на неї, бо вона була зовсім гладенька і слизька.

Зробивши на піску позначку, я ще раз обійшов баню, щоб виміряти її основу – вона становила п'ятдесят кроків. Я почав міркувати, як би пробратися під баню (а день уже схилився до вечора, й сонце незабаром мало зайти) – аж раптом усе навкруги миттю поринуло в темряву. Я здивувався, підвів голову і побачив, що над островом ширяє величезний птах з могутніми крилами; це він затулив сонце. Я здивувався ще дужче, але враз згадав бувальщину – її розповідали мені мандрівники – про велета-птаха ар-рухха, який годує своїх дітей слонами, і збагнув, що баня – це ар-руххове яйце.

А птах тим часом опустився на баню, обійняв її крилами й заснув.

Я зняв із голови свій тюрбан і, розв'язавши його, сплів із нього мотузку, а тоді обв'язав себе нею і кінець прикрутив до ніг ар-рухха. Міцно затягнувши вузол, я сказав собі:

«Може, птах перенесе мене в край, де є міста і люди. Це буде краще, ніж гинути отут на острові».

Я не спав усю ніч, а коли розвиднілось і зійшло сонце, ар-рухх знявся з яйця, голосно закричав і злетів зі мною в повітря. Він летів довго, піднімаючись вище й вище, і я вже подумав, що ми сягаємо хмар небесних. Потім птах почав спускатися й сів на якомусь узвишші.

Я швиденько відв'язався від його ніг – птах навіть не помітив мене.

Тремтячи всім тілом, я подався геть, а птах, схопивши щось із землі в пазурі, знову шугнув у небо. Я глянув на те, що взяв ар-рухх – то була величезна змія, – і дуже здивувався.

Почав я роздивлятися навсібіч і побачив, що під узвишшям лежить глибока і широка долина, а край долини стоїть гора – така стрімка та висока, що годі собі й уявити стрімкішу та вищу.

І пойняв мене розпач, і я вигукнув:

– О, якби я залишився на острові! Там краще, ніж у цій пустелі! Там були дерева із плодами й джерела з чистою водою, а тут немає ні дерев, ні плодів, ні джерел. Щоразу, коли я рятуюсь від біди, то попадаю в іншу, ще страшнішу! Горе мені, горе!

Щоб збадьорити себе, я спустився в долину й побачив, що земля там – з алмазу, яким свердлять метали, коштовні самоцвіти й роблять отвори в порцеляні та в оніксі. Алмаз дуже твердий і міцний, його не бере ні залізо, ні камінь, і нічим не можна

відкряти від нього бодай шматочок, нічим не можна його розбити – хіба що свинцевим каменем. А вся долина кишіла зміями, товстими і довгими, як стовбур пальми, і були ті змії такі здоровенні, що кожна, певно, могла б проковтнути слона. Ці змії вдень ховаються, а вночі виповзають – бояться, що ар-рухх їх схопить і роздере на шматки.

І я залишився в долині, картаючи себе й подумки промовляючи:

«Присягаюсь аллахом, я сам прирік себе на загибель!»

Сонце схилилося до заходу, я став шукати місце для ночівлі і, боячися змій, забув про їжу та питво. Нарешті помітив я печеру. Вхід до неї був вузький, але я проліз туди і знайшов великий камінь. Затуливши вхід цим каменем, я сказав сам собі:

«Тепер я в безпеці! Перебуду тут ніч, а коли настане день, вийду».

Я озирнувся – і побачив величезну змію! Вона лежала посеред печери. І поймав мене страх, і волосся стало в мене сторч, і я доручив своє життя долі.

Всю ніч я не спав, а рано-вранці відсунув од входу до печери камінь і вийшов із неї. Голова в мене паморочилась від безсоння, голоду та страху.

Я бродив долиною, коли раптом переді мною впав на землю великий шматок м'яса. Я страшенно здивувався. Та враз пригадав бувальщину, яку чув од купців і мандрівників. Вони розповідали, що в горах, які родять алмази, на людину чигають жахливі небезпеки, тож ніхто не може туди дістатися. Однак купці, які торгують самоцвітами, домудрувались ось до чого: вони ріжуть вівцю, м'ясо рубають на шматки і скидають з гори в

долину. М'ясо падає на землю, і до нього прилипають алмази. До полудня м'ясо лежить там, а потім налітають орли та яструби, хапають його в пазурі й піднімаються на вершину гори. Тоді купці підходять ближче і зчиняють галас, і птахи, сполохані, знімаються й летять геть а м'ясо залишається. Купці хапають його, відліплюють алмази, м'ясо викидають, а самі мерщій тікають, забравши алмази.

Отож коли я глянув на шматок м'яса, то згадав ту бувальщину й не гаючись, заходився збирати алмази. Я клав їх за пазуху, за пояс, у тюрбан. Потім прив'язав м'ясо собі до грудей і ліг долілиць на землю, міцно вхопившись за м'ясо руками.

По недовгім часі я побачив орла – він кружляв наді мною. Тоді орел сів на мене, схопив у пазурі м'ясо й шугнув угору – і я з ним!

Орел сів на вершині гори і вже хотів був одірвати від м'яса добрячий кусень – аж коли почувся гучний галас і грюкіт. То купці полохали орла. Орел сіпнувся і злетів у повітря, а я лишився на вершині. Один із купців підійшов ближче і, побачивши мене та мій вимашчений кров'ю одяг, дуже злякався. Не мовивши й слова, він схилився над м'ясом, пильно його оглянув, але не знайшов на ньому жодного алмаза.

– О горе, горе! Що ж це таке? – вражено вигукнув він.

Я підійшов до нього, і він спитав:

– Хто ти і як тут опинився?

– Не бійся мене! Я теж мирний купець, але зі мною сталася жахлива пригода, – відповів я.

І я розказав йому, як потрапив у долину й на цю дивовижну гору

– Я маю багато алмазів і дам тобі, скільки

забажаєш, – мовив я під кінець. – Не журись і не побивайся!

Купець подякував мені, побажав щастя, і ми почали приязно з ним гомоніти.

Інші купці почули наші голоси й підійшли до нас. Вони привітали мене з порятунком і сказали, що візьмуть з собою.

Я розповів їм свою історію, а потім подарував купцеві, який допоміг мені вибратись з долини, багато алмазів, і він дуже зрадів і не знав, як мені й дякувати.

– Доля наче подарувала тобі друге життя, – сказали купці, – досі нікому не пощастило вибратися з цієї долини.

І я перебув ніч з купцями в безпечному місці, тішачись, що врятувався від змії і зустрівся з людьми.

А коли настав день, ми вирушили в путь – пішли схилами цієї гори – і побачили силу-силенну змії. Нарешті ми дісталися якогось саду на великому й гарному острові.

В саду росли камфорні дерева; в затінку кожного дерева розмістилося б сто душ. Коли хочеш роздобути камфори, то треба просвердлити в стовбурі дірку, і з дерева потече сік, який поволі густішатиме. В цьому соку багато камфори. А дерево після цього всихає і годиться тільки на дрова.

На цьому острові водилися тварини, які зветься аль-каркадан (носоріг). Вони їдять саму лиш траву, пасуться, як наші корови та буйволи, але тіло в них більше за тіло верблюда, а на голові росте товстий ріг завдовжки десять ліктів. І на тому розі зображено людину. Моряки й бувалі мандрівники

розповіли нам, що аль-каркадан настромлює на свій ріг великого слона і так пасеться. Слоновий лій розтоплюється під сонцем і стікає на голову аль-каркадана, заливає йому очі, і аль-каркадан спігне. Він лягає на березі, а тоді прилітає птах ар-рухх, хапає його в пазурі й несе до своїх дітей, яких годує і аль-каркаданом, і слоном, настромленим на ріг.

Я бачив на цьому острові багато тварин, схожих на буйволів, але таких, як у нас, там немає.

За алмази купці дали мені цілу купу різних товарів та грошей – диргемів та динарів, – і я пішов далі разом із ними. Ми переходили з долини в долину, із міста в місто і скрізь продавали та купували, аж поки добрались до міста Басри. Там я прожив кілька днів, а потім вирушив до славного міста Багдада. Приніс у рідний дім багато алмазів, грошей і цінних товарів.

Усім своїм родичам я підніс дорогі подарунки.

І знову став я солодко їсти та пити, вбиратись у розкішний одяг, приятелювати з багатими людьми. І забув я все, чого натерпівся, і жив, розкошуючи, нічим не турбуючись, ні за чим не тужачи. Люди приходили до мене, і я розповідав їм про свої мандри по чужих землях, і вони вітали мене з порятунком та поверненням.

Отака була моя друга подорож, а завтра, коли буде ласка аллаха, я розкажу тобі, Синдбаде, про третю подорож.

Скінчивши свою розповідь Синдбад-мореплавець звелів дати Синдбадові-сухопутцю сто золотих, і той узяв гроші, подякував і подався додому, дивуючися з того, на які небезпеки довелось наразитися купцеві. А вранці він знову прийшов до

Синдбада-мореплавця. Коли всі зібрались і попоїли, господар знову почав розповідати.

ТРЕТЯ ПОДОРОЖ

– Вже давно повернувся я з другої своєї мандрівки і жив добре та весело, радіючи своєму добробуту. Та через якийсь час знову скортіло мені помандрувати в незнані краї, і душа моя знудьгувалася за купецькою справою – за торгівлею.

Отож накупив я товарів, спакував їх, як годиться в дорогу, і поїхав до Басри. Там вийшов на берег і побачив великий корабель, а на ньому – чималий гурт купців та мандрівників, привітних та приятних. Я теж сів на корабель, і ми попливли від моря до моря, від острова до острова, від порту до порту. І скрізь, де бували, ми виходили на берег, продавали й купували, а потім веселились і розважалися.

Та якось, коли пливли ми серед ревучих хвиль, капітан раптом наказав згорнути вітрила, кинути якір, а тоді почав рвати бороду, роздирати на собі одяг і голосно кричати.

– О капітане, що сталося? – спитали ми його.

І він відповів:

– Знайте, о мирні мандрівники, що вітер нас подужав, і зла доля прибила нас до острова-гори, де живуть волохаті люди, подібні до мавп, і жоден з тих, хто припливав, назад не вернувся. Серце мені віщує, що всі ми загинемо!

Не встиг іще капітан скінчити своєї мови, як ми побачили волохатих людей-мавп. Їх було багато, мов сарани. Вони кинулись до корабля і видерлися на нього. Ми боялись, що вони розграбують наші товари і що коли ми вб'ємо, вдаримо або

проженемо хоча б одну з них, мавпи повбивають усіх нас, – бо дуже їх багато (адже кількісна перевага сильніша за хоробрість). Ці волохаті – дуже гидкі на вигляд: вони вкриті волоссям, наче чорною повстю. У них жовті очі й чорні обличчя; на зріст вони куці – всього чотири долоні заввишки. І ніхто не розуміє їхньої мови й нічого про них не знає. Людей вони уникають.

Волохаті мавпи почепилися на линви, почали гризти їх і геть усі обірвали, і корабель нахилився на один бік і причалив до гори.

Мавпи вигнали всіх купців та мандрівників на берег, а самі забрали корабель з усіма товарами й попливли хтозна-куди, а нас покинули на березі.

Ми залишилися самі.

Підживившись плодами, овочами, напившись води з джерела, ми стали розглядатися довкола і побачили вдалині високу будівлю. Ми рушили до неї. То був величезний палац з товстими колонами і міцними стінами. Брама з чорного дерева була відчинена. Ми ввійшли в неї і побачили просторе подвір'я, в яке виходило багато дверей. Посередині стояла велика лава, біля неї висіли над жаровнями рожна і всяке кухонне начиння, а на землі купами лежали кістки.

Ми посідали на лаву і, зморені, поснули й спали аж до заходу сонця. Прокинулись ми від того, що земля під нами задвигтіла, а навколо розлігся гуркіт. Розплющивши очі, ми побачили, що з палацу на подвір'я вийшов чорний велет, схожий на страховисько. Єдине його око було як жарина, зуби – як кабанячі ікла, рот – як колодязь, губи – як у верблюда, нігті – як кігті у лева, а вуха звішувалися

аж до плечей.

Побачивши таке страховисько, ми попадали на землю, знетямлені з жаху.

А чорний велет сів на лаву, та за хвилину підвівся й підійшов до нас. Він схопив мене за руку, підняв із землі й заходився мацати й крутити на всі боки.

Обмацавши мене, наче різник вівцю, й побачивши, що я худий та кощавий, велет випустив мене й схопив одного з моїх товаришів. Обмацавши його, теж випустив.

Так він усіх нас обмацував і крутив, аж поки дійшов до капітана. Наш капітан був тілистий і дужий, при силі й при здоров'ї. Отож чорний велет схопив його, потім жбурнув на землю, поставив на нього ногу й зламав йому карк. А тоді розклав багаття, взяв рожен, настромив капітана на нього й повісив рожен над вогнем.

Цей страховидний велет був людоджером! Усі ми потерпли від страху.

А людоджер, повечерявши капітаном, кинув кістки безталанника на землю, впав на лаву й заснув.

Він спав до ранку, а прокинувшись, пішов у свій палац, не глянувши в наш бік.

– О, краще б ми втопилися в морі, краще б з'їли нас волохаті мавпи! – заривавши, вигукнули ми. – А тепер куди дінешся?! Людоджер засмажить нас і з'їсть! Яка страшна смерть чигає на нас! І немає порятунку!..

Потім ми вирішили все ж таки пошукати якоїсь схованки. Ми обійшли весь острів, але марно – сховатися не було де. І ввечері ми повернулись назад до палацу.

Через якийсь час земля задвигтіла, і знову з'явився чорний велет. Підійшовши до нас, почав він нас

крутити й обмацувати, аж поки вибрав одного. Він схопив бідолаху і зробив з ним те саме, що вчора з капітаном. А тоді заснув на лаві й хропів усю ніч.

Коли настав день, людожер підвівся й пішов, а ми залишилися. І знову стали тужити-побиватися:

– Краще вже кинутись у море і втопитись, ніж бути підсмаженими на рожні! Горе нам, горе!

Нарешті хтось із нас мовив:

– Треба вдатися до якихось хитроців і вбити це страховисько!

– Послухайте, – обізвався я, – якщо ми надумали його вбити, то треба спершу перенести на берег оці колоди та дрова й змайструвати корабель. Як уб'ємо людожера, сядемо на корабель і попливемо, куди нам треба. Врятуємось – так врятуємось; потонемо – так потонемо. Краще вже поринути на дно, ніж бути підсмаженим на вогнищі... Отака моя думка, о друзі!

– Мудрі твої слова! – сказали мої товариші.

Домовившись про все, ми почали діяти.

Ми притягли колоди на берег і змайстрували корабель. Потім повантажили на нього їжу – плоди, яких нарвали на деревах, – і повернулися в палац.

Коли настав вечір, земля знову задвигтіла і з'явився людожер. Почав він нас по черзі перевертати та обмацувати вибрав одного, підсмажив і з'їв, лишивши самі кісточки. Потім ліг на лаву й заснув, і хропіння його скидалося на гуркіт грому.

Ми прокинулися рано-вранці, взяли рожно і поклали його на вогонь. Невдовзі рожно розжарилося до червоного. Підкравшись до людожера, ми приклали рожно до його ока і всі разом налягли на нього. Людожер закричав страшним криком, і серця наші стиснулись від

жаху.

Осліплий людоджер схопився з лави й заметався по подвір'ю. Ми розбіглися хто куди. А людоджерові кортіло знайти бодай одного з нас і розправитися з ним. Він бігав, і ревів, а ми тікали від нього. По недовгим часі ми геть знемоглися, а людоджерові наче прибуло сили – він гасав як несамовитий. Здавалося, він зараз нас схопить.

Ми вже втратили надію на порятунок – аж коли людоджер намацавши браму, вибіг з подвір'я. Земля двигтіла від його нестямних зойків.

Отже чорний велет вийшов із палацу (а ми – за ним слідом) і кудись побіг, але незабаром повернувся з жінкою, ще більшою й страхітливою за нього. І коли ми їх побачили, руки й ноги в нас потерпли від жаху.

Людоджерка вгледіла нас і, схопивши за руку людоджера, побігла в наш бік. А ми, гнані страхом, помчали на берег, відв'язали корабель, зіштовхнули його в море і вмить пострибали на палубу.

Людоджер і людоджерка стали жбурляти в нас уламками скель. І майже всі мої товариші загинули від ударів, і живими лишилися тільки я та двоє купців.

Потім корабель наш пристав до берега, ми зійшли на сушу й подалися куди дивилися очі. Минув день, настала ніч. Ми трохи поспали, тоді знову рушили. Зненацька шлях нам заступив величезний дракон. Кинувшись до одного з нас, він проковтнув його спершу до плечей, а за мить – усього. Після цього дракон пішов своєю дорогою, а ми, перелякані й змилені, почали оплакувати нашого товариша. І сказали ми:

– Дивна річ: смерть кожного із наших супутників

жахливіша за кожную попередню. Ми раділи, що врятувались від людоджерів, але радість виявилася передчасною. Хіба порятує нас хтось від цього страшного дракона?

Ми блукали по острову, їли плоди, пили воду з річок і джерел. Знову настав вечір. Побачивши високе дерево, ми вилізли на нього. Товариш мій заснув, а я видерся на самісінький вершечок і сидів там, не склепляючи очей.

Коли запала ніч, знову прийшов дракон і, роззирнувшись на всі боки, рушив до дерева, на якому ми сиділи, і поліз на нього. Він дерся вище й вище, аж поки добрався до мого товариша, який сидів нижче. Обвившись навколо дерева, дракон проковтнув його до плечей, а за мить – усього. І все це я бачив на власні очі!..

Після цього страшний дракон зліз із дерева і кудись подався, а я просидів на дереві до ранку, а тоді зліз напівмертвий від жаху. Я хотів був кинутись у море, аби позбавитись земного життя, проте не зміг цього зробити, бо дуже не хотілося мені вмирати. Я взяв шматок дерева, плаский та широкий, і прив'язав собі до ніг, другий шматок прив'язав до лівого боку, а третій – до правого. Ще одну деревину я прилаштував до живота і ще однією – довгою та широкою – накрив голову. Потім я ліг на землю.

Коли настала ніч, знову прийшов дракон, підступився до мене зовсім близько і хотів був проковтнути, але не зміг: шматки дерева заважали йому.

Дракон то віддалявся від мене, то повертався, але щоразу, як він намагався мене проковтнути, шматки дерева, якими я обв'язався, не давали цього

зробити. Він товкся біля мене до самого світанку, аж поки зійшло сонце, а тоді подався, розлючений, геть, а я відв'язав од себе всі шматки дерева і руки в мене тремтіли від пережитого страху, а серце калатало. Я почувався так, ніби побував серед мертвих.

Підвівшись із землі, я став бродити по острову і, коли вийшов на берег, кинув погляд на море й побачив удалині корабель, що гойдався на хвилях. Я схопив велику гілку, почав вимахувати нею й голосно кричати, і моряки помітили мене й сказали: – Підпливімо до берега! Може, та людина потребує допомоги!

І вони підпливли до острова й зійшли на берег і взяли мене на корабель. Купці, які були там, почали розпитувати, що зі мною сталося, і я розповів їм усе від початку до кінця. Купці дивом дивувалися, а потім дали мені попоїсти, і я їв, поки наївся. Коли ж мені дали напитися холодної свіжої води, серце моє ожило, душа спочила, і я зовсім заспокоївся.

І потім купці подарували мені одяг.

Корабель плів собі й плів, вітер був ходовий, і за кілька днів ми підійшли до острова ас-Салахіта, і капітан звелів зупинитися там. Усі купці і мандрівники зійшли на берег і винесли свої товари, щоб продавати й купувати, а капітан мовив до мене: – Вислухай мене, чужоземцю! Ти розповів нам, яких тобі довелося зазнати мук і страждань. Мені жаль тебе, і я хочу допомогти тобі добратися до рідного краю.

– Дякую, – відповів я, – моє життя належить тобі.

– Знай, – провадив капітан, – що на нашому кораблі плів купець, якого ми загубили по дорозі, і ми не знаємо, живий він чи помер, бо немає від нього жодної звістки. Я хочу дати тобі його товари, щоб

ти торгував ними на цьому острові, а я тобі заплачу за це. Те, що залишиться від продажу, ми заберемо з собою, а повернувшись до міста Багдада, спитаємо, де живе рідня купця, що пропав безвісті, й віддамо їй рештки товарів та вторговані гроші. То як, підеш на берег торгувати?

– Зроблю все, як ти скажеш, о милосердний і справедливий капітане, – відповів я.

Він звелів носіям та матросам знести товари на острів і віддати мені, і тоді корабельний писар спитав його:

– О капітане, які це мішки виносять матроси та носії на берег і на чие ім'я їх записувати?

– Запиши їх на ім'я Синдбада-мореплавця, який плув із нами й пропав по дорозі безвісті, – відповів капітан. – Ми хочемо, щоб цей чужоземець продав їх і приніс нам уторговані гроші. Він одержить платню, а те, що залишиться від товарів, ми повеземо до Багдада й віддамо купцевим родичам.

– Мудра твоя мова, капітане – вигукнув писар.

І коли я почув капітанові слова, мені раптом сяйнула думка:

«Присягаюсь аллахом, це ж я – Синдбад-мореплавець! Це ж мене лишили самого на острові під час минулої мандрівки!»

Проте я набрався терпцю і лише тоді, коли купці зійшли на берег, прийшов до капітана й сказав:

– О капітане, чи знаєш ти, хто був власник отих товарів, що їх ти дав мені для продажу?

– Я не знаю, який вий був на вдачу, але мені відомо, що то був купець із Багдада на ймення Синдбад-мореплавець, – відповів капітан. – Ми пристали до одного острова, біля якого потонуло кілька наших людей, і він теж пропав серед інших, і ми досі не маємо про нього ні чутки, ні вістки.

І тоді я вигукнув:

– О чесний капітане, це ж я і є Синдбад-мореплавець! Я не потонув, хоч і зійшов з усіма на берег, коли ти пристав до острова. В мене було трохи харчу, і я сів попоїсти на березі, але потім мене здолав сон, а коли я прокинувся, то не побачив нашого корабля і жодного з матросів та мандрівників. У цих мішках – мої товари!

Почувши мої слова, купці й моряки зібралися навколо мене, і одні з них йняли мені віри, а інші – ні. Та раптом один із купців мовив:

– Вислухайте мене, люди! Я вже розповідав дивовижну історію про те, як ми добували алмази в алмазній долині. Я говорив, що коли ми кидали шматки м'яса в ту долину, я теж кинув свій шматок, але орел приніс разом із м'ясом якогось чоловіка, що причепився до м'яса. Тоді ви мені не повірили й назвали брехуном!

– Авжеж, – підтакнули купці й матроси, – ти розповідав якось про це, і ми тоді не повірили.

– Ось чоловік, який причепився тоді до м'яса! – вигукнув купець, – Це він подарував мені алмазні камінці, яких не знайдеш більше ніде на світі, це він дав мені більше алмазів, аніж можна підняти на шматку м'яса. Я взяв його з собою, і ми добулися до міста Басри, а тоді він попрощався з нами й вирушив до Багдада, а ми повернулися до своїх міст. Це той самий чоловік, і він говорив, що звати його Синдбад-мореплавець і розповідав, як корабель поплив, залишивши його на острові. Тож усі ці товари належать йому; правдивість його слів – очевидна!

Почувши купцеву мову, капітан підвівся й, підійшовши ближче якийсь час вдивлявся в моє

обличчя, – а потім спитав:

– Які саме товари лежать у цих мішках?

Я розповів капітанові про свої товари, а потім нагадав йому про обладнання, в яку ми з ним зайшли під час моєї другої подорожі, і він переконався, що я справді Синдбад-мореплавець, і обняв мене, і побажав мені миру, і привітав з порятунком.

Я вигідно продав товари і мав від того продажу чималий зиск. Я дуже зрадів і привітав себе з удачею і з тим, що багатство повернулося до мене.

Ми пливли від острова до острова, поки досягли Індії, де також продавали й купували, і я бачив там стільки див, що годі їх злічити: рибу в подібі корови, морську тварину, схожу на осла, і птахів, які виходять з морських глибин і виводять пташенят на поверхні води, ніколи не ступаючи на землю.

Плавання наше тривало. Вітер був ходовий, море тихе, і ми щасливо прибули в Басру. Я прожив там кілька днів, а тоді поїхав у славне місто Багдад і подався у свій квартал і привітав родичів, друзів та приятелів. Я радів, що врятувався й повернувся в рідне місто, і роздавав милостиню, і дарував гроші та одяг вдовам та сиротам, і збирав друзів, і проводив час у бенкетах та розвагах. І я забув про все, що зі мною трапилось, про страхіття й труднощі, яких натерпівся в дорозі, бо нажив у цій мандрівці таке багатство, що не злічити й не сказати.

Завтра я розповім тобі про четверту подорож, ще дивовижнішу за попередні.

Потім Синдбад-мореплавець звелів, як і раніше, дати Синдбадові-сухопутцю сто золотих і наказав розставити столи. Після вечері всі розійшлися по домівках, і носій теж пішов своїм шляхом,

дивуючися з того, що почув від Синдбада-мореплавця.

Ніч він провів у своїй оселі, а коли настав день і засіяло сонце, подався до Синдбада-мореплавця. Зайшов до нього в дім, і господар привітав його, радісно зустрів і посадовив поряд із собою. А коли прийшли друзі й приятелі, звелів подати щедре частування. Всі попоїли й розвеселилися, а тоді Синдбад-мореплавець почав свою розповідь.

ЧЕТВЕРТА ПОДОРОЖ

– Повернувшись у славний Багдад, я забув про все, що зі мною трапилось, і зажив солодким життям. Проте мій непогамовний норов не давав мені спокою і під'юджував знову вирушити в мандрівку, щоб побачити нових людей і зайнятися купецького справою. І я накупив чудових товарів, які зручно перевозити морем, і виїхав з Багдада до Басри.

Там я повантажив свої товари на корабель, приєднався до гурту купців, і ми вирушили в дорогу.

Подорож розпочалась добре – корабель швидко линув на високих хвилях. Ми пливли від острова до острова, від моря до моря. Та одного дня зірвався шалений вітер, а з іншого боку теж повів дужий вітер, і капітан звелів кинути якір і зупинив корабель посеред моря, боячись, що ми потонемо в його глибинах.

Аж тут могутній порив вітру розшматував вітрила, і корабель почав тонути разом з усіма людьми, товарами й усім майном, яке було на ньому. І я опинився у воді і, проплававши півдня, впав у розпач – надії на порятунок не було. Одначе доля і

цим разом зласкавилася наді мною – я виліз на шматок корабельної дошки. Кілька купців теж вилізли на неї. Ми попливли, а хвилі та вітер допомагали нам.

Отак ми пливли день і ніч, а на світанку знову здійнявся дужий вітер, море захвилювалось, і нас викинуло на якийсь острів, ледве живих од довгого безсоння, втоми, голоду, спраги і страху.

Блукаючи по острову, ми знайшли на ньому багато їстівних рослин. Підживилися ними, а потім лягли спати. А коли настав ранок і засіяло сонце, ми знову почали ходити по острову. Незабаром помітили вдалині якусь будівлю.

Ми подалися в той бік і врешті зупинилися біля воріт будівлі. Назустріч нам із воріт вийшов натовп голих людей. Нічого не питаючи, вони схопили нас і повели до свого царя. Цар звелів нам сісти, а потім принести страву, якої ми ніколи ще не їли і не бачили. Душа моя не прийняла тієї страви, і я з'їв зовсім трошки, а товариші мої наїлися донесхочу. І те, що я з'їв мало, було великою ласкою долі.

Коли мої товариші попоїли, розум їхній схитнувся, і вони, наче божевільні, знову почали пхати в себе ту страву. А потім їх напоїли кокосовою олією. Цією самою олією змастили і їхню шкіру. Тоді в них закотилися очі, і вони почали ковтати їжу ще жадібніше, ще хижіше.

Я не знав, що й думати, побивався за ними, і мене огорнула велика тривога. Я боявся голих людей.

Виявилось, що всі ці люди – чародії, а сам цар – великий чаклун. Усіх, хто приходить до них, і всіх, кого вони зустрічають у долині або на дорозі, вони приводять до царя, годують чародійною стравою,

вимащують кокосовою олією, і тоді шлунок у них більшає, вони їдять та їдять, не в силі стриматися, аж поки геть зсуваються з глузду, а чародії годують їх без упину, напувають олією, і вони гладшають, а потім їх ріжуть і годують ними царя. Царські підданці теж їдять людське м'ясо, не варячи і не смажачи його.

Коли я про це дізнався, мені стало невимовно жаль себе і товаришів, які, знецімлені, не розуміли, що з ними діється. Їх оддали одному чоловікові, і той щодня виводив їх пастися, наче худобу.

Що ж до мене, то я дуже ослаб, і тіло моє стало немічним через постійний страх та голод. М'ясо в мене висохло на кістках, і чародії, це побачивши, дали мені спокій і забули про мене.

Одного чудового дня мені вдалося вийти з міста. Я швидко подався геть, аж раптом побачив якогось чоловіка – той сидів на чомусь високому. Придивившись, я впізнав того самого пастуха, якому віддали на випас моїх товаришів. Вони паслися на березі.

Побачивши мене, пастух збагнув, що я при здоровому глузді. Він зробив мені знак і сказав:

– Вертайся назад і йди шляхом, що лежатиме від тебе по праву руку. Ним ти вийдеш на головну дорогу.

І я повернув назад, як сказав пастух, і коли побачив праворуч дорогу, вийшов на неї. Часом я біг, а часом ішов повільною ходою. Потім я трохи відпочив, а тоді подався далі і йшов, аж поки зайшло сонце й усе оповив морок.

Я знову сів і хотів був заснути, але сон од мене тікав, бо я був настраханий, голодний і зморений.

Опівночі я підвівся й пішов далі і йшов, поки настав новий день.

Коли зійшло сонце над горами й долинами, я відчув великий голод та спрагу і почав їсти траву та всякі рослини. Підживившись, я попрямував далі й знову йшов цілий день та ніч і щоразу, коли відчував голод, їв траву та рослини.

Так я йшов сім днів і сім ночей, а на світанку восьмого дня побачив далеко попереду щось темне. То був натовп людей, які збирали перець. Я підійшов ближче, а вони побігли до мене, обступили з усіх боків і спитали:

– Хто ти є й звідкіля прийшов сюди?

– Нещасний я чоловік, люди, – сказав я й розповів свої нещасливі та страхітливі пригоди.

І ті люди мовили:

– Дивина та й годі! Як це тобі пощастило врятуватися від людоджерів? Їх на цьому острові багато, і ніхто ще від них не врятувався, коли потрапляв до них.

І тоді я розповів, як чарівники-людоджери поїли моїх товаришів.

Збирачі перцю привітали мене з порятунком і дивом дивувалися з моїх пригод.

Потім вони посадовили мене біля себе й, скінчивши збирати перець, дали мені попоїсти. Я вгамував голод, відпочив, а тоді мене посадовили в човен і перевезли на острів, де жили ці люди.

Мене привели до їхнього царя, я побажав йому миру, а він сказав: «Ласкаво прошу!» – і виявив до мене повагу й спитав, хто я є і звідки прибився.

Я розповів про все, що зі мною сталося від того дня, як вийшов я із славного міста Багдада, і цар тих людей та всі, хто були в залі, страшенно

здивувалися. Потім цар звелів мені сісти біля нього, і я сів, і він наказав принести їжу, і я їв, і наївся добряче, і помив руки, і подякував аллахові за ласку й уславив його.

Вийшовши від царя, я став гуляти по місту й побачив, що воно багате, гарне й багатолюдне. Було там чимало базарів і товарів, продавців і покупців. І я зрадів, що потрапив у це місто, і душа моя спочила.

Я прижився в цьому місті. Навіть більше – всі городяни поважали мене більше й любили щиріше, ніж деяких давніх жителів міста.

Побачивши, що дорослі й діти їздять там на чистокровних конях, але без сідел, і здивувавшись з цього, я спитав у царя:

– Чому, о володарю, ти не їдиш у сідлі? У сідлі вершник відпочиває, а водночас і міцніє.

– А що таке сідло? – спитав цар. – Сідел ми ще ніколи не бачили і коней наших не сіддали.

Я попросив у царя дозволу зробити для нього сідло. Цар дозволив, і я сказав:

– Хай принесуть мені трохи дерева.

Цар звелів принести все, що я загадав, а я покликав вправного теслю і став йому показувати, як майструють сідла.

Потім я взяв вовни, начесав її, збив і зробив з неї повсть. Тоді дістав шкіри, обтягнув нею сідло і виглянсував її, після чого приладнав до сідла попруги.

Наостанок я погукав коваля, розповів йому, як виглядають стремена, і коваль викував великі стремена. Я начистив їх, вилудив і підв'язав до них шовкові торочки. Чудові вийшли стремена! Після цього я привів найкращого царського коня й,

засідлавши його, підвісив стремена, загнуждав і повів до царя.

Сідло дуже сподобалось цареві, і він подякував мені, і сів на коня, і поїняла його велика радість, і він заплатив мені добрі гроші за роботу. А коли сідло побачив царський візир, він зажадав, щоб я зробив сідло і йому, і я зробив таке самісіньке сідло, і тоді всі вельможі та люди, що обіймали високі посади, почали прохати, щоб я зробив і їм сідла, і я їх робив.

Навчивши теслю та коваля майструвати сідла та стремена, я продавав їх панам та вельможам і зібрав великі гроші й посів серед тих людей значне становище, і вони полюбили мене великою любов'ю.

Якось коли я сидів у царя, він раптом сказав:

– Знай, о Синдбаде, що тебе всі шанують тут, ти став одним із нас, і ми будемо сумувати, якщо ти підеш із нашого міста. Я хочу, щоб ти послухався мене.

– А чого ти хочеш від мене, царю? – спитав я. – Я не знехтую твого, бажання, бо ти був до мене милостивий, і я дякую долі, що став одним із твоїх слуг.

– Я хочу дати тобі чудову дружину – дуже гарну й дуже багату. Ти житимеш у моєму палаці. Не переч мені, Синдбаде!

Я розгубився і не знав, що сказати.

– Чому ти не відповідаєш, сину мій? – спитав цар.

– О володарю, – здобувся я нарешті на слово, – тобі належить наказувати, бо ти – цар часу!

Цар послав по суддю та свідків і того ж дня одружив мене з дівчиною високого роду, молодою, вродливою і маєтною. І поклав цар мені платню, і

став я жити в спокої, веселошах та розвагах, і забув про нещастя, тривоги і клопоти, яких довелось мені зазнати. «Коли я поїду до рідного краю, візьму дружину з собою, – думав я. – Все, що людині судилося, неодмінно трапиться з нею, і ніхто не знає, що чекає його попереду».

Я кохав дружину, і вона щиро кохала мене. Ми жили в мирі, злагоді й щасті.

Час минав, і сталося так, що аллах великий забрав дружину в мого сусіда, з яким я приятелював, і я прийшов до нього в дім, щоб утішити його. Сусід мій був у великій скорботі. Я виявив йому своє співчуття і почав розраджувати:

– Не сумуй за дружиною! – сказав я. – Доля пошле тобі іншу, ще кращу, життя твоє буде довгим і щасливим.

Та сусід мій залився гіркими слізьми й відповів:

– Як же я одружуся з іншою жінкою і як доля пошле мені її, коли жити мені лишилося всього один день?!

– О брате мій, схаменися! Не накликай собі смерті!

– вигукнув я. – Адже ти при доброму здоров'ї й повному добробуті!

– О друже мій, – відказав сусід, – присягаюсь твоїм життям – сьогодні ти бачиш мене востаннє!

– Чому?

– Сьогодні ховатимуть мою дружину, і мене покладуть разом з нею в могилу. В нашій країні є звичай: якщо помирає дружина, чоловіка ховають разом із нею живим, а якщо помирає чоловік, з ним разом ховають дружину, аби ні той, ні та не насолоджувалися життям після смерті своєї половини.

– О брате, це дуже поганяй звичай! – вигукнув я. – Як тільки люди можуть його терпіти?

Тут до мого сусіда прийшла юрба городян: вони стали втішати його в тому, що він утратив дружину і сам має розпрощатися з життям. Потім вони обрядили її так, як було тут заведено, тоді принесли труну, поклали в неї небіжчицю й понесли її з дому, і сусід пішов із ними. Жалібний похід вийшов за місто і берегом моря дістався до якоїсь місцини під горою. Там лежав великий камінь. Його підняли, і я побачив кам'яну ляду. Це був глибокий колодязь.

Небіжчицю кинули в нього, а потім до колодязя підвели чоловіка, обв'язали йому груди мотузкою й теж опустили в колодязь. Туди ж спустили великий глек з водою та сім коржів. Опинившись на дні колодязя, сусід розпутав мотузку, і люди витягли її нагору, зачинили ляду й насунули на неї камінь. Після цього вони повернулися в місто.

А я мовив сам до себе:

«Присягаюсь аллахом, у мого сусіда смерть буде важча, ніж у його дружини».

Потім я пішов до царя і сказав:

– О володарю, чому у вашому краї живих ховають разом із мертвими?

– Бо ми не хочемо розлучати подружжя ні за життя, ні після смерті, – відповів цар. – Так у нас ведеться з непам'ятних часів.

– А коли в такого чужоземця, як оце я, помре дружина, ви теж учините з ним те саме, що з цим безталанником?

– Авжеж. Із чужоземцями ми чинимо так само.

І коли я почув цареві слова, розум мій затьмарився від горя та смутку, і я став боятися, що моя дружина помре раніше за мене, й мене живцем поховать разом із нею. Але потім мені сяйнула втішна думка: «Може, я помру раніше за дружину. Адже ніхто не відає, кому судилося йти попереду, а

кому позаду...»

І я став розважати себе різними справами. Та по недовгій часі дружина моя занедужала й через кілька днів померла. Городяни прийшли втішати мене і родичів дружини. Прибув і цар, аби, за звичаєм, розрадити мою тугу. Потім люди вбрали дружину в найкращий одяг, в намиста, самоцвіти, золото й срібло, поклали в труну і, віднісши в гори, відсунули з колодязя камінь і кинули туди небіжчицю. А до мене підійшли всі мої друзі та родичі дружини й почали зі мною прощатися, а я став кричати:

– Я чужоземець! Немає в мене ні хіті, ні снаги виконувати ваші обряди!

Та ніхто не слухав мене і не звертав уваги на мої зойки.

Городяни зв'язали мене і, давши сім коржів та глек з водою, опустили в колодязь.

– Розплутай мотузку! – гукнули вони, але я не послухався, і вони кинули мотузку, зачинили ляду й насунули на неї великий камінь, після чого подалися в місто.

Я розглянувся навсібіч і побачив, що перебуваю у великій печері і що навколо мене багато мертвих тіл. І став я гірко картатися тим, що оселився в цьому краї з його страшними звичаями.

– Доля справедливо карає мене! – повторював я.

Я перестав розрізняти ніч і день і вирішив берегти харчі – їсти тільки тоді, коли голод роздиратиме мені нутроші, а пити тільки тоді, коли спрага пектиме мене вогнем.

– І хто мене силував одружуватись у цьому місті? – вигукував я час від часу. – Ледве вискочив з однієї біди, як ускочив у другу, гіршу! Краще б уже

потонув у морі або загинув у горах...

І я сидів, укліякнувши на місці, доти, доки став дошкуляти мені голод, а спрага висушила рот і горлянку. Я взяв навпомацки корж, попоїв трохи й напився з глека води. А тоді звівся на ноги й почав ходити по печері. Нарешті знайшов у кутку зручне місце.

Я спав у тому кутку, їв та пив теж там. Їв усього лише раз на день і пив на день один-єдиний раз. А хліба та води меншало й меншало... на мене чигала голодна смерть.

Сидів я якось у своєму кутку й тяжко журився – аж коли почув: хтось вовтузиться в іншому кутку печери. «Хто б це міг бути?» – спитав я сам себе і пішов на шум, озброївшись здоровою кісткою.

То був якийсь звір. Принишкнувши, затамувавши подих, я дивився на нього. Раптом я помітив світло, яке блищало з невеличкого отвору, наче зірка, то з'являючись, то зникаючи.

Я кинувся до отвору. Це була дірка, яку прорили дикі звірі й через яку вони ходили в печеру, а потім виходили назад.

Я збадьорився, і дух мій ураз зміцнів, і тривога моя вляглася, і надія повернулася до мене.

Я поліз у дірку і, хоч вона була вузька, вибрався з печери й опинився на вершині високої гори над морем. Гора відділяла море від міста, і до неї ніхто не міг дістатися.

І я зрадів великою радістю, і душа моя звеселіла. Я повернувся в печеру, взяв хліб та воду, які лишалися в мене, і виніс з печери. Потім набрав різного намиста, самоцвітів, перлів, срібних та золотих прикрас, зв'язав усе це у великий вузол і теж виніс через дірку.

Сівши на березі, я став чекати, поки аллах великий допоможе мені й пошле якийсь корабель.

Минуло кілька днів, але корабля не було.

Я сидів і думав про свою гірку долю. Аж тут побачив, що далеко в морі пливе корабель. Я схопив білу шматину і, прив'язавши її до палиці, відчайдушно замахав нею. І моряки помітили мене! Корабель підплив ближче, з нього спустили човен і забрали мене з усіма моїми пожитками на корабель.

Привели мене до капітана.

– О чоловіче, – спитав капітал, – хто ти і як тут опинився? Адже ця гора – неприступна, а за нею лежить велике місто, і я, скільки плаваю тут, досі не бачив на горі нікого, окрім звірів та птахів.

– Я купець, – відповів я, – і плыв на великому кораблі, який розбився, і всі мої речі почали тонути, але я поклав трохи одягу й харчу на велику й широку дошку, і доля допомогла мені дістатися на цю гору, і я став чекати, поки хтось пропливатиме поблизу, помітить мене і візьме з собою.

Я не розповів, що насправді трапилось зі мною в печері, боячись, що на кораблі може бути хтось із жителів міста.

Потім я вийняв намиста, самоцвіти, золоті та срібні прикраси й сказав капітанові:

– О пане мій, ось тобі дарунок за те добро, яке ти зробив мені!

Але капітан не прийняв дарунка й відповів:

– Ми нічого ні від кого не боремо. Коли ми бачимо, що хтось зазнав біди й потребує допомоги, то забираємо його з собою, годуємо й напуваємо і, коли він голий, одягаймо його, а прийшовши в затишний порт, самі обдаровуймо його чимось.

І тоді я побажав капітанові довгого життя, і ми попливли від острова до острова, від моря до моря,

і я радів своєму щастю, але щоразу, як згадував про печеру, холол із великого жаху.

Нарешті ми щасливо дісталися до Басри, і я зійшов з корабля і кілька днів пробув у цьому місті, а тоді поїхав у Багдад і повернувся в свій дім, де зустрів рідних та друзів і розпитав їх, як їм велося, поки мене не було. Всі раділи, що я повернувся, і вітали мене. Речі, які були зі мною, я склав у коморі, а потім роздав їх біднякам, сиротам та вдовам. І жив я у розвагах та радості, зустрічаючись з друзями й приятелями.

Ось що приключилося зі мною під час четвертої подорожі!.. Повечеряй зі мною, брате мій, і візьми собі те, що завжди, а завтра приходь знову, і я розповім про п'яту подорож, іще незвичайнішу, ніж попередні.

Синдбад-мореплавець звелів видати Синдбадові-сухопутцю сто золотих і наказав розставити столи. А після вечері всі розійшлися, вельми дивуючись, бо кожна розповідь Синдбада-мореплавця була страшніша за попередню. А Синдбад-носій подався додому і провів ніч весело й радісно, а коли засяяв новий день, він знову пішов до Синдбада-мореплавця, побажав йому доброго ранку, і господар привітно відповів йому й запросив сісти поряд. А коли зібралися інші гості, коли всі вони попоїли й попили, розважились і вдовольнились, Синдбад-мореплавець почав розповідь про свою п'яту подорож.

П'ЯТА ПОДОРОЖ

– Повернувшись додому, брати мої, я знову став жити веселим, безтурботним життям і незабаром

забув про все, чого зазнав і що витерпів. І знову закортіло мені податися в далекі мандри, і я накупив багато дорогих товарів, спакував їх і, залишивши славне місто Багдад, вирушив у Басру. Там я наглянув великий гарний корабель з новесенькими вітрилами, купив його й найняв капітана та матросів. Потім навантажив на корабель товари і звелів своїм рабам та слугам наглядати за ними. До мене прийшли купці й попросилися на корабель, і я дав дозвіл, і вони позносили свої товари, після чого ми вирушили в плавання, веселі та вдоволені, тішачи себе надією на успіх та прибуток.

І так ми пливли від острова до острова, від моря до моря, аж поки добулись до великого острова й зійшли на сушу. На острові, здавалося, ніхто не жив, але недалечко від берега височіла величезна біла баня. То було яйце птаха ар-рухха. Однак моряки й купці не знали, що це за птах, і почали жбурляти в яйце каміння, і яйце розбилося. А в яйці було пташеня. Купці витягли пташеня, зарізали його і з'їли.

А я не сходив на берег – залишився на кораблі, – і купці не сповістили мене про те, що скоїли.

Потім один з купців прийшов до мене й сказав:

– О хазяїне, поглянь на яйце, яке ти прийняв за баню!

І я пішов, щоб подивитися на яйце, і побачив, що купці розбивають його камінням.

– Не робіть цього, – гукнув я, – бо з'явиться птах ар-рухх, розламає наш корабель і всіх нас поїсть!

Та купці не послухались мене. А в цю мить сонце сховалося, і день потьмарився, і чорна хмара затулила небо. Ми підвели голови й побачили, що це крила ар-рухха заступили нам світ. Коли ар-рухх

прилетів і побачив, що яйце розбите, він закричав страшним криком, а на той крик прилетіла його подруга, і вони почали кружляти над кораблем і кричати гучніше, ніж гуркоче грім.

Тоді я гукнув капітанові й матросам:

– Відв’язуйте корабель і шукайте рятунку!

Капітан віддав матросам команду і, коли купці зійшли на корабель, одв’язав канати, й ми попливли вздовж берега.

Побачивши, що ми попливли, птахи зникли. Ми пришвидшили хід корабля, щоб утекти якнайдалі від острова. Але за якийсь час птахи з’явилися знову і наблизились до нас. У пазурах вони тримали по величезній скелі. Ар-рухх скинув на нас скелю, але капітан відвів корабель, і скеля впала в море, і наш корабель загойдався на височенних хвилях, і ми побачили морське дно.

А потім подруга ар-рухха кинула трохи меншу скелю, і скеля, наче за велінням аллаха, впала на корму корабля й розтрощила її. Кермо розлетілося на двадцять уламків, і все, що було на кораблі, потонуло в морі. А я став шукати рятунку, і милосердна доля послала мені якусь дошку, і я сів на неї верхи і почав гребти ногами, а вітер і хвилі допомагали мені.

Наш корабель потонув недалеко від якогось острова, і море викинуло мене на берег, ледве живого від утоми, голоду та спраги.

Якийсь час я пролежав на березі, поки душа моя відпочила й серце заспокоїлось. Потім я пішов оглядати острів і побачив, що він схожий на райський сад: скрізь росли зелені дерева, буяли трави й квіти, текли прозорі струмки.

Я нарвав плодів і їв, поки наївся, і пив із струмків,

поки напився. А коли прийшла ніч, мене охопили втома і страх, бо я не чув на цьому острові людського голосу і нікого не бачив. Пролежавши без сну до самого ранку, я звівся на ноги і знову почав ходити між деревами.

Раптом я побачив криничку, а біля кринички старого статечного чоловіка у плащі, сплетеного з листя. І я сказав сам собі:

«Може, цей чоловік теж урятувався з якогось корабля, що розбився біля острова?»

І я підійшов і привітав старого, але той відповів мені на мигах.

– О старче, – спитав я, – чому ти сидиш тут?

Старий сумно похитав головою і зробив знак, ніби наказуючи:

«Посадови мене собі на плечі й віднеси на той бік криниці».

І я сказав сам собі:

«Зроблю цьому чоловікові добро й віднесу його, куди він хоче; може, буде мені за це якась подяка чи нагорода».

Я посадовив старого собі на плечі, відніс до того місця, на яке він показав, і мовив:

– Злазь потихеньку.

Але старий не зліз з моїх плечей, а міцно обхопив мою шию ногами, і коли я подивився на ті ноги, то побачив, що вони чорні й жорсткі, наче шкура буйвола.

Я злякався і хотів був скинути з плечей старого, але він стиснув мою шию ногами ще міцніше. Світ потьмарився в мене перед очима, і я впав на землю, наче мертвий. А старий став бити мене ногами по спині й по плечах, і я відчув сильний біль і звівся на ноги, а старий усе сидів у мене на плечах.

Потім він зробив мені знак, який я зрозумів:
«Підійди до дерева з найкращими плодами!»

Я не послухався, і він знову бив ногами, і весь час робив знаки рукою, показуючи, куди йти, і я ходив із ним. Якщо ж бодай трохи барився, він бив мене – і я був ніби в полоні у нього.

Так ми увійшли в ліс, і старий не злавив з мене ні вдень, ні вночі, а коли хотів спати, оббивав мою шию ногами й дрімав, а потім прокидався і лупцював мене. Я схоплювався на рівні, боячись його прогнівити, і лаяв себе, що пожалів цього старого й посадовив собі на плечі.

І я жив так багато днів, відчуваючи страшенну втому, і без упину повторював подумки:

«Я зробив йому добро, а воно обернулося злом! Присягаюся, більше ніколи в житті я не зроблю нікому добра!»

І я просив смерті в аллаха щогодини й щохвилини – так я знемігся і змучився.

Минуло чимало часу, і якось я забрів із старим на плечах в одне місце, де росло багато гарбузів. Деякі з них висохли. Я взяв здоровий сухий гарбуз, зробив у ньому дірку, вичистив його, а потім пішов до куща винограду, нарвав ягід, насипав їх у гарбуз і затулив дірку.

Я поклав гарбуз із виноградом на осонні й не чіпав його доти, доки виноград перетворився на чисте вино. І я став пити те вино щодня, аби хоч трохи збадьоритися, і день від дня мені прибувало сили.

Якось старий побачив, що я п'ю, і спитав на мигах:
«Що це?»

І я відповів:

– Це смачний напій, він зміцнює серце і веселить розум.

Я почав бігати зі старим на плечах, танцювати, співати, плескати в долоні.

Старий знаком звелів дати і йому покуштувати вина. Я не насмілювався ослуhatись і віддав йому гарбуз. Він випив усе вино й кинув гарбуз на землю.

Незабаром йому стало весело, і він почав підстрибувати в мене на плечах, а потім м'язи його та суглоби розслабилися, він захитався, а тоді зовсім утратив тяму. І я, зрадивши, звільнив од його ніг свою шию, нахилився і скинув його на землю.

Мені аж не вірилось, що я визволився з ярма і можу вільно ходити по острову. І розум мій відпочив, і я подався на берег.

Я жив на острові, харчуючись плодами з дерев і вгамовуючи спрагу водою із струмків, і все дивлявся у морську далечинь – чи не пливе якийсь корабель. І я діждався: одного дня серед ревучих хвиль з'явився корабель; він плыв до берега.

Моряки зійшли на сушу, і я кинувся до них. Вони обступили мене й почали розпитувати, як потрапив я на цей острів. Я розповів про свої пригоди, і, вражені до краю, вони сказали:

– Той старий, який сидів у тебе на плечах, – шейх моря. Нікому ще не вдавалося врятуватися від нього. Щаслива твоя доля!

Потім моряки принесли мені попоїсти, і я їв, поки вдовольнився. Вони дали мені одягу – прикрити грішне тіло – й узяти на свій корабель, і ми плвли багато днів та ночей. Нарешті ми кинули якір біля берега, на якому стояло місто з високими будинками, і всі вони дивилися вікнами на море, і звалюся те місто Мавпячим. Коли наставала ніч городяни виходили на берег, сідали в човни та на

кораблі, випливали в море й ночували там, боячись, що спустяться з гір мавпи.

Я подався оглянути місто, а корабель тим часом відплив. І я почав каратися тим, що покинув корабель, і згадувати своїх товаришів та всі нещастя, що траплялися зі мною.

Отак я сидів, журячись і плачучи, коли раптом підійшов до мене якийсь городянин і спитав:

– О пане, ти чужинець у нашому місті?

– Авжеж, – відповів я, – я вбогий чужоземець. Я плыв на кораблі, який пристав до цього берега, і зійшов оглянути місто, а повернувшись, не побачив корабля.

– Уставай, – мовив городянин, – і ходімо з нами до човна. Якщо ти лишишся в місті на ніч, мавпи вб'ють тебе.

– Слухаю і корюся! – відповів я і сів у човен, а веслярі відштовхнулись од берега й відпливли в море на цілу милю.

Я перебув на човні ніч, а коли настав ранок, ми повернулися до міста й зійшли на берег, і кожен подався в своїх справах. Тих, хто залишався на ніч у місті, вбивали мавпи, а тоді знову тікали в гори. Там вони жерли плоди з дерев, спали, а вночі знову спускалися в місто.

Один городянин із тих, з ким я провів ніч у човні, сказав:

– Чужинцю, чи знаєш ти якесь ремесло, яким міг би зайнятися?

– Ні, брате мій, я не знаю жодного ремесла, я нічого не вмю робити, – відповів я. – Я купець, власник грошей і багатства, і в мене був корабель, мов у шаха, навантажений чудовими товарами, але він

потонув у морі, і все моє майно також потонуло, а я, з милосердя долі, врятувався від загибелі.

Цей чоловік підвівся й кудись пішов, а незабаром приніс мені бавовняну торбу и сказав:

– Візьми цю торбу, набери в неї камінців на березі моря й виходь з міста разом із нашими людьми – я відведу тебе до них і доручу їхнім турботам. Чини так само, як чинитимуть вони, може, й заробиш щось і зможеш повернутися додому.

Він вивів мене за місто, на берег, і я назбирав повну торбу камінців. Потім до нас підійшла юрба городян, і цей чоловік сказав їм:

– Візьміть з собою цього чужоземця і навчіть його збирати. Хай і він заробить сякі-такі гроші, а вас доля не обміне своєю ласкою.

– Слухаємо і коримось! – сказали ті люди і, привітавши мене, повели з собою. У кожного з них була, як і в мене, торба, повна камінців.

Ми йшли довго, аж поки дісталися до широкої долини, порослої височенними деревами. І жила в цій долині сила-силенна мавп. Побачивши нас, вони повидиралися на дерева, а ми почали кидати в них камінці, а мавпи зривали з дерев плоди і жбурляли в нас.

Я глянув на плоди, що їх кидали мавпи, – це були індійські горіхи. Я вибрав дерево, на якому сиділа ціла купа мавп, і, підійшовши ближче, почав поціляти їх камінцями, а мавпи рвали горіхи й кидали в мене, а я збирав ті горіхи і клав у торбу. І не встиг іще я витратити всіх камінців, як набрав повну торбу горіхів.

Коли кожний із нас назбирав скільки міг горіхів, за годину до того, як мала настати ніч, ми повернулись у місто. Я прийшов до мого нового

приятеля й порадника і віддав йому всі горіхи, подякувавши за ласку.

Проте він не взяв горіхів.

– Залиш їх собі, – мовив він. – Продай – матимеш гроші.

Потім він дав мені ключ від одного помешкання в своєму будинку й сказав:

– Складай тут горіхи, які в тебе лишатимуться після продажу, і щодня виходь з людьми збирати їх. Із тих горіхів, які ти приноси́тимеш, відбирай гірші, продавай і живи на ті гроші. А кращі горіхи складай у помешканні. Може, й назбираєш стільки, щоб вистачило на дорогу.

– Хай винагородить тебе доля! – вигукнув я. – Красно тобі дякую, добрий чоловіче!

Щодня я збирав цілу торбу камінців, ішов разом з городянами по горіхи й робив те, що вони. І городяни мені допомагали й показували дерева, на яких було багато плодів.

Так я жив деякий час, і в мене зібралось багато добірних горіхів. Чимало з них я продав, виручив грубі гроші й купив усе, що мені було треба. Життя моє стало безхмарним, і щастя знову всміхнулось мені.

Якось я стояв на березі й побачив – підпливає корабель. На ньому були купці, що привезли багато товарів. Вони зійшли на берег, почали продавати товари й купувати індійські горіхи та інші речі. І тоді я побіг до свого приятеля я сказав, що хочу попливти на цьому кораблі до себе додому.

– Як хочеш, пливи, – мовив він.

Я попрощався, подякував йому за ласку, а тоді поспішив на корабель і, зустрівшись з капітаном, про все з ним домовився і повантажив на корабель горіхи та інший крам.

Того ж дня ми вирушили в путь. Пливли від острова до острова, від моря до моря, і на кожному з островів, до якого приставали, я продавав горіхи й обмінював їх, і доля дала мені взамін більше, ніж забрала.

Ми побували на острові, де росли кориця й перець, і люди розповіли нам, що на кожному гроні перцю виростає великий листок, який захищає перчини від сонця та дощу. Коли ж дощ перестає, листок одхиляється від грона і повисає збоку.

Я обміняв на горіхи багато перцю й кориці.

Отак ми й пливли, аж поки прибули до Басри, а звідти я вирушив до Багдада, прийшов у свій квартал, постукав у двері свого дому, привітав родичів та друзів, і вони привітали мене з порятунком. І я склав у комору всі товари, що їх придбав, і став дарувати їх сиротам та вдовам, роздавати милостиню. Підніс я подарунки й родичам, друзям, коханим – і побачив, що доля дала мені в чотири рази більше, ніж забрала!

Оце найдивовижніше з усього, що трапилося зі мною під час п'ятої мандрівки! А тепер вечеряйте, любі друзі!

Коли всі повечеряли, Синдбад-мореплавець звелів видати Синдбадові-сухопутцю сто золотих, і той узяв їх і пішов додому, чудуючися з того, що почув. Ніч він провів у себе вдома, а коли зійшло сонце, прокинувся, прочитав молитву і знову подався до будинку купця. Він побажав господареві доброго ранку, а Синдбад-мореплавець запросив його сісти, і носій сів поряд із ним, і вони розмовляли, аж поки прийшли друзі. Погомонівши, гості розставили столи, почали їсти, пити, розважатися й веселитись, а Синдбад мореплавець повів далі свою розповідь.

ШОСТА ПОДОРОЖ

– Тож знайте, любі брати й друзі, що, повернувшись з мандрів, я забув про небезпеки і почав жити в розвагах та в насолодах, у щасті та в радості.

Одного дня, коли я сидів дома веселий і вдоволений, повз мій дім пройшов гурт купців, і було видно, що вони повернулися з далекої мандрівки. І тоді я згадав своє повернення в рідне місто, радість від зустрічі з рідними та друзями – і мені знову до жаги скортіло помандрувати й зайнятися купецькою справою.

Я накупив чудових і розкішних товарів, зручних для перевезення морем, гарненько їх спакував і виїхав з Багдада до Басри. Там наглянув великий купецький корабель і, повантаживши на нього товари, щасливо відплив.

Пливли ми з краю в край, від міста до міста, продавали й купували, і дивилися на чужі землі, і щастя нам усміхалось: ми дуже вигідно збували товари і багатіли.

Та якось капітан у великій тривозі зірвав із себе тюрбан, закричав страшним криком, став бити себе по обличчю, висмикувати бороду і впав у трюм. Біля нього зібралися всі купці та мандрівники й спитали:

– Капітане, що трапилось?

І капітан відповів:

– Знайте, люди: наш корабель збився з курсу, і ми запливли у невідоме море, і якщо аллах не пошле нам допомоги, то всі ми загинемо!

Капітан схопився на ноги, виліз на щоглу й хотів був поставити вітрила, та раптовий порив вітру

розвернув корабель кормою вперед поблизу високої гори, і сторно наше враз зламалося.

Капітан спустився із щогли й вигукнув:

– Що судилося, того не минути! Велика біда нас спостигла, і не буде нам порятунку!

І тоді всі мандрівники заридали й почали прощатися один з одним.

А корабель прибило до самісінької гори і розтрощило, а уламки розкидало хвилями навсібіч, і все, що було на ньому, потонуло. Купці теж попадали в море, і дехто втопився, а дехто встиг ухопитися за кам'яні виступи й видертись на скелясту гору. Мені теж пощастило видертись на ту гору, і я побачив, що вона стоїть на великому острові, біля якого розбилася й потонула сила-силенна кораблів, бо на березі було розкидано безліч різних коштовних речей, що їх винесли хвилі; ті речі дивували людське око та вражали розум.

Оглядаючи острів, я натрапив на струмок із прісною водою, який витікав з-під гори і ховався з іншого її боку.

Мандрівники, які врятувалися зі мною, теж розійшлися по острову. Вони були приголомшені, побачивши такі багатства: коштовні метали, самоцвіти й великі царські перлини, що лежали, наче прості камінці, на дні річечки, яка бігла посеред гаю.

А ще знайшли ми на острові багато найкращого китайського та камарського алое; а ще було там джерело із амброю, яка від гарячих променів сонця розтоплювалась, як віск, і текла біля джерела й розливалась по морському берегу.

З води виходили морські звірі й ковтали амбру, і

амбра нагрівалася в них у черевах, і вони випльовували її в море і амбра застигала на його поверхні, а колір та вигляд її змінювались.

Хвилі згодом викидали амбру на берег, а мандрівники та купці збирали її і продавали за дуже великі гроші. Що ж до чистої амбри, то вона текла по берегах цього джерела, а коли заходило сонце, застигала на його дні. Коли ж сонце сходило, амбра знову розтавала, і пахощі її віяли по всій долині, як дорогоцінний мускус. А ввечері амбра знову застигала.

Долина ця неприступна – вона оточена горами, на які людина піднятися не може.

Ми бродили по острову, дивуючись і милуючись на багатства, розкидані по ньому.

На березі ми зібрали трохи їжі. Їли тільки раз або два на день, щоб вистачило якнайдовше, і все одно боялися, що помремо з голоду, а також від страху й туги. І помирали – один по одному. Кожного небіжчика ми загортали в одяг або тканину, що їх море викидало на берег.

По недовгим часі нас залишилася жменька, і були ми виснажені та кволі, і мучив нас біль у животі.

Минуло ще кілька днів, і всі мої товариші померли. Я поховав їх і залишився сам на острові, а їжі вже не було. І став я оплакувати себе й вигукувати:

– О, краще б я помер перший, і хай би товариші поховали мене!

Почав я копати глибоку яму на березі. Копуючи, думав:

«Коли я зовсім ослабну і побачу, що смерть уже зазирає мені в очі, я ляжу в цю яму, а вітер нанесе на мене піску й закопає мене, і я теж буду похований у могилі».

Я картав себе за дурний розум, за те, що покинув рідний край та рідне місто й поїхав на чужину після всього, що пережив, – бо не було мандрівки, в якій я не зазнавав би страхітливих пригод.

Я не вірив, що залишуся живий, і каюся, що весь час поривався мандрувати морем. Адже мені не були потрібні гроші: навіть половини тих, що я мав, вистачило б на все моє життя.

Нарешті я сказав сам собі:

«Я певен, що ця ось річечка, яка протікає під горою, має початок та кінець, вона виведе мене в заселені місця! Треба змайструвати невеличкого човна й поплисти за течією, може, доля й пошле мені порятунок, а якщо ні, то краще потонути в річці, ніж померти тут».

І я звівся на ноги й пішов збирати стовбури та гілки китайського й камарського алое і зв'язувати їх мотузками з розбитих кораблів. Потім я знайшов кілька корабельних дощок. З усього цього я зробив човен.

Я взяв із собою багато золота, срібла, самоцвітів, великих перлів, а також чистої амбри. Взяв і рештки їжі. Потім спустив човна на воду, поклав на борти два дрючки замість весел і поплив, гадаючи, куди занесе мене доля.

Я плив, не зупиняючись, до того місця під горою, куди вливалася річечка, а потім скерував човен у прохід і опинився під горою. Мене оповив глибокий морок.

Течія несла мене далі й далі, борти човна терлися об береги, я сягав головою кам'яного склепіння і не міг повернути назад. І знову почав я себе картати, думаючи:

«Якщо прохід стане завузьким, човен не попливе далі, і я тут загину».

Я ліг долілиць на дно човна і плив далі в цілковитій темряві. Річечка то ширшала, то вужчала, темрява вкрай мене змучила і я поринув у тяжкий сон.

Коли я прокинувся, був ясний день. Я широко розплющив очі й побачив, що човен мій прив'язаний біля берега, а біля нього стоїть натовп індійців та абіссінців. Помітивши, що я підвів голову, вони заговорили, але я не розумів їхньої мови й подумав, що це мені сниться.

Потім якийсь чоловік звернувся до мене по-арабськи!

– Мир тобі, брате! Хто ти, звідки і з якою метою прибув у ці місця? Як ти заплив у ці води? Яка країна лежить за цією горою? Адже звідти ніхто ще не приходив до нас.

– А ви що за одні? І яка це земля? – спитав я.

– О брате мій, ми – власники полів і садів, які ти бачиш навколо, і прийшли поливати їх, – відповів чоловік. – Ми спіймали твій човен, припнули до берега й вирішили зачекати, поки ти прокинешся. Розкажи ж нам, що привело тебе до нас?

– О, благаю тебе, принеси попоїсти, бо я вмираю з голоду, а потім питай, що хочеш!

Чоловік приніс їжу. Я попоїв, відпочив, страх мій минув, дух збадьорився, і я розповів усе, що зі мною трапилось – від самого початку й до тієї миті, коли опинився в підземному коридорі.

Вислухавши мене, люди сказали:

– Відведімо його до нашого царя! Хай він розповість йому про свої пригоди.

І вони повели мене до царя й потягли човен, повний грошей, самоцвітів, коштовних металів та прикрас, і привели до палацу, й розповіли цареві, де мене здибали. Цар ласкаво зустрів мене, спитав, як я

себе почуваю, і забажав послухати розповідь про мої пригоди. Я ще раз розповів про все, що зі мною трапилось, і цар привітав мене з порятунком.

Я приніс із човна багато золота й срібла, самоцвітів, алое та амбри і подарував цареві. Цар прийняв дарунки і виявив до мене шану та увагу й поселив мене в себе.

Я заприятелював із кращими людьми міста, і вони звеличили мене своєю пошаною, і я майже весь свій час проводив у царському палаці.

Люди, які прибували на острів, розпитували мене про мій рідний край, а я розпитував про їхні краї. Якось сам цар поцікавився моєю батьківщиною і тим, як править у ній халіф, а також славним містом Багдадом, – і я розповів про наші закони й про халіфа. І цар здивувався й сказав:

– О, ваш халіф розумний і справедливий. Щоб засвідчити свою любов і шану, я хочу приготувати для нього подарунок і послати тобою.

– Слухаю і корюся, володарю! Я відвезу халіфові дарунок і перекажу, що ти його любиш, – відповів я.

Добре й весело жилося мені у цього царя. Та одного дня, сидячи в палаці, я почув, що якісь люди лаштують корабель і збираються пливати на ньому в бік Басри.

«Ось чудова нагода повернутися до рідного краю!»

– відразу сказав я собі й повідомив царя, що хочу поїхати, бо розлука з родиною й батьківщиною мені нестерпна.

– Я не чинитиму тобі перешкод, – сказав цар. – Але якщо лишишся тут, нам із того буде сама тільки радість.

– О володарю, – відповів я, – я дуже вдячний тобі за

добро та ласку, та дуже вже я скучив за Багдадом, за родичами й друзями.

Тоді цар покликав купців, які лаштували корабель, і познайомив мене з ними. Він підніс мені дорогі дарунки, оплатив вартість подорожі на кораблі й передав розкішний дарунок Гарунові ар-Рашиду. Після цього я попрощався з царем та приятелями, сів на корабель, і ми попливли.

Вітер був попутний, ми щасливо плили від моря до моря, від острова до острова і нарешті прибули в Басру. Я зійшов з корабля, прожив кілька днів і ночей у місті, а потім повантажив свої тюки на верблюдів і вирушив у Багдад.

Перш за все я зайшов до халіфа Гаруна ар-Рашида, підніс йому дарунок, після чого склав усі свої речі в надійному місці, а сам подався у свій квартал. Зійшлися до мене всі родичі й друзі, і я всіх обдарував і роздав милостиню біднякам.

А за якийсь час сам халіф прислав по мене й став розпитувати, звідки взявся той дарунок, який я привіз йому. Я розповів халіфові про все, що зі мною сталося під час мандрівки, і він дуже здивувався й наказав літописцям записати мою розповідь, і покласти зошит у скарбницю для збереження.

Халіф виявив мені велику шану, і я залишився у славному місті Багдаді й, живучи там, забув про все, що довелось мені зазнати, бо дні мої були сповнені веселощів і розваг.

Отак скінчилася моя шоста подорож. А завтра, брати мої, я розповім про сьому подорож, ще дивовижнішу за всі попередні.

Синдбад-мореплавець звелів розставити столи, і всі його гості сіли вечеряти, і він звелів Синдбадові-

сухопутцю видати сто золотих, а той узяв їх і пішов додому, а всі гості також розійшлися.

А наступного ранку, коли всі знову зібралися в домі Синдбада-мореплавця й посідали на подушки, господар почав нову розповідь.

СЬОМА І ОСТАННЯ ПОДОРОЖ

– Повернувшись із мандрів, я жив, як раніше, збавляючи час у розвагах і втіхах. Та незабаром душа моя знову запрагла подивитись на чужі землі, поплавати морями-океанами, послухати розповіді друзів-купців, і я ще раз вирішив спробувати щастя. Наготувавши кілька тюків з дорогими товарами, я відвіз їх до Басри. Там наглянув корабель, споряджений на плавання, на якому було чимало купців, і, приставши до них, потоваришував з ними, і незабаром ми вирушили в путь, здорові й веселі. Вітер був попутний, і за якийсь час ми припливли до міста, яке зветься Китай. На душі у всіх нас було легко й радісно, і ми любо між собою гомоніли про подорож та про купецькі справи.

Зненацька зірвався шалений вітер і полив рясний дощ. Ми понакривали наші тюки повстю й парусиною, боячись, що товари змокнуть та зіпсуються, і почали благати долю відвернути від нас біду. Капітан міцніше затягнув пояс, підібрав поли й виліз на щоглу. Поглянув праворуч, поглянув ліворуч, тоді подивився на купців і став бити себе по обличчю та рвати бороду.

– О капітане, що трапилось?– спитали ми.

І він відповів:

– Благайте в долі порятунку! Прощайтеся один з одним! Знайте, що вітер закинув нас в останнє море світу.

Капітан зліз із щогли, відчинив свою скриню, витяг полотняний мішок, розв'язав його й висипав якийсь порошок, схожий на попіл. Змочивши порошок водою й почекавши трохи, він понюхав його, а тоді дістав із скрині невелику книжку, перегорнув кілька сторінок і сказав:

– Знайте, о мандрівники, що ця книжка містить дивовижні відомості. І в ній написано, що жодна людина, яка попаде в ці місця назад не повернеться! Тут водяться змії з величезними тілами, і до кожного корабля, який сюди припливає, виринає з глибин морських страхітлива рибина й ковтає корабель з усім, що є на ньому!

Ми здивувались, великим дивом і злякались великим страхом. Та не скінчив іще капітан своєї мови, як корабель захитався на високих хвилях, і ми почули страшне ревіння, схоже на гуркіт грому. Ми заніміли від жаху, зрозумівши, що наближається наш кінець.

До корабля підпливла рибина, подібна до високої гори. Ми почали оплакувати себе, приготувавшись до смерті, й дивилися на рибину, приголомшені її розмірами.

Тут підпливла ще одна рибина – більша й страшніша за першу – і ми гірко заплакали-заридали й стали прощатися один з одним.

Раптом з'явилася третя рибина, ще більша за дві перші, і тоді ми зовсім знецілились і стерялися, і розум наш, охоплений невимовним жахом, затьмарився.

Три рибини закружляли навколо корабля. Потім третя рибина роззявила пащеку, наміряючись проковтнути корабель з усім, що було на ньому. Та в цю мить дмухнув рвучкий вітер, і наш корабель підняло й жбурнуло на високу гору, і він розбився, а всі купці та мандрівники і всі тюки з товарами потонули в морі.

Я скинув із себе одягу, залишившись у самій сорочці, і, пропливши трохи, схопився за одну з корабельних дощок, а потім виліз на неї і сів верхи. Хвили й вітер гралися мною, та я міцно тримався за дошку, терплячи великі муки, жах, голод і спрагу.

І я почав картати себе за те, що вирушив у подорож, і душа моя засмутилась, і я подумав:

«О Синдбаде-мореплавцю, ти й досі не закаявся! Небезпеки й біди, яких ти зазнав, нічого тебе не навчили! Тож терпи – ти заслужив усе, що випало на твою долю!»

І я заприсягся святою присягою, що більше ніколи в житті не буду подорожувати й навіть не згадуватиму про мандрівки.

Плив я на дощі два дні й дві ночі і нарешті дістався до великого острова, де було багато дерев та джерел із чистою водою. Я нарвав плодів із тих дерев і попоїв, а потім напився води з джерела, і незабаром дух мій зміцнів.

Оглядаючи острів, я натрапив на швидку річку з прісною водою, згадав про човен, який був у мене колись, і сказав сам собі:

«Треба й тепер зробити такого човна, і хай він допоможе мені врятуватись. Якщо я виберуся звідси, то ніколи більше нікуди не помандрую; якщо загину – серце моє відпочине від утоми й турбот».

І я почав збирати шматки дорогого й рідкісного

сандалового дерева (а я не знав, що воно таке дороге), наламавав гнучкого гілля, нарвав трави і звив мотузки. Цими мотузками я зв'язав шматки дерева, і вийшов у мене гарний човен. І я сказав сам собі: «Хай береже мене доля!» – сів у човен і поплив.

Плив я три дні. Я лежав у човні і нічого не їв, а коли дуже хотілося пити, пив воду, черпаючи її з-за борту. Через велику втому, голод і страх я став схожий на кволе курча.

Нарешті мій човен приплив до високої гори, під яку втікала річка. Я злякався й хотів був зупинити човен і зійти на гору, але течія була дуже швидка й потягла човен під гору.

Проте невдовзі човен вплив на відкритий простір, і я побачив широку річку, яка гуркотіла, наче грім. Течія річки була швидша за вітер. Я схопився за борти човна, боячись, що впаду у воду, а хвилі гралися зі мною, жбурляючи човен то вправо, то вліво, і він мчав за течією, і я не міг скерувати його до берега.

Нарешті річка принесла мене до величного й багатолюдного міста з чудовими будівлями. Коли люди побачили, як мій човен мчить серединою річки, вони кинули мені сітку та мотузку й витягли човен на сушу, і я впав на землю, напівмертвий від голоду, безсоння та страху.

Тут підійшов сивий шейх і, мовивши: «Ласкаво просимо!» – накинув на мене розкішний одяг. Потім шейх повів мене в лазню, а тоді запросив до себе в дім, і всі його родичі й челядь радо зустріли мене. І я сидів на почесному місці і їв смачну їжу, а коли вдовольнився, шанобливо йому подякував. Потім слуги принесли гарячої води – помити руки, а невільниці – шовкові рушники, і я витер руки та рот.

Старий шейх провів мене у просторій гарний покій і звелів невільниках прислужувати мені й виконувати всі мої бажання.

Я прожив у гостинному домі шейха три дні, смачно їв і пив, вдихав чудові пахощі, і бадьорість повернулася до мене, страх минув, серце заспокоїлось, і я спочив душею. Коли ж настав четвертий день, шейх прийшов до мене й сказав:

– Ти звеселив наші душі, сину мій! Услав ласкаву долю за твій порятунок! А чи не хочеш піти зі мною на базар? Ти продаси свій товар і, може, на вторговані гроші купиш інший товар.

Я здивувався й подумав:

«Про який товар веде він мову? Адже в мене немає товару».

– О сину мій, не сумуй і не клопочися! – провадив тим часом шейх. – Якщо за товар тобі даватимуть підходящу ціну – продавай, а як видасться тобі ціна малою, товар забери я і складу його в своїй коморі, і він лежатиме доти, доки настануть кращі дні й ти зможеш продати його за справжню ціну.

І я подумав:

«Зроблю так, як він радить. Принаймні дізнаюся, що то за товар!»

– Слухаю і корюся, о брате мого батька! – мовив я.
– Веди мене на базар!

Я пішов із шейхом на базар і побачив, що шейх розібрав мій човен. А човен той, як уже я казав, був із сандалового дерева.

Шейх послав оповісника, і той бігав по базару й гукав, що продається дорогоцінне сандалове дерево.

Набігли купці й почали торгуватися. Вони набавляли ціну, аж поки вона сягнула тисячі золотих динарів. А тоді вони перестали набавляти, і

шейх повернувся до мене й мовив:

– Оце така ціна за твій товар сьогодні, сину мій! Якщо хочеш – продавай, як не хочеш – я схочу дерево до себе в комору, і хай воно там лежить. А коли ціна підвищиться – продаси.

– О пане мій, роби як хочеш, – відповів я.

– Сину мій, чи продаси ти мені це дерево за сто динарів дорожче тієї ціни, яку давали купці? – спитав шейх.

– Авжеж! Я залюбки продам дерево тобі, – відповів я.

Шейх наказав своїм слугам перенести дерево в комору.

Ми повернулись разом у його дім, посідали, і шейх відрахував мені повну ціну за дерево й звелів принести шкатулу, поклав туди гроші, замкнув шкатулу, а ключа віддав мені.

– О сину мій, я хочу тобі дещо запропонувати й бажаю, щоб ти мене послухався, – мовив він.

– А яка це буде справа? – спитав я.

І шейх відповів:

– Я вже на схилі свого віку, і в мене немає синів, але є в мене молода дочка, на диво прекрасна, тож я хочу, щоб ти одружився з нею й залишився в нашому краї. А згодом я віддам тобі все, що маю, і ти посядеш моє місце.

Я не здобувся на слово, а старий шейх вів далі:

– Послухайся мене! Адже я бажаю тобі щастя! Коли ти одружишся з моєю дочкою, ти станеш мені за сина, і все, що належить мені, буде твоїм. А якщо ти захочеш торгувати й повернутися до рідного краю, ніхто тобі не перешкодить. То яке ж буде твоє рішення?

– О брате мого батька, ти вже став для мене рідним батьком, – відповів я. – Я натерпівся мук та

страждань і втратив усі свої багатства. Чини, як хочеш, воля твоя!

І тоді шейх звелів слугам привести суддю й свідків, і одружив мене із своєю дочкою, і влаштував пишний бенкет. А дочка його була напрочуд гарна й тонка станом, убрана в пишні шати, в коштовні прикраси, самоцвіти, яким і ціни не складеш. І вона припала мені до серця, і ми покохали одне одного й стали жити в радості та щасті.

Згодом старий шейх помер, і ми з великою шаною поховали його, а я успадкував його маєтність, і всі його слуги стали служити мені. Тамтешні купці призначили мене на його місце, бо він був їхнім старшиною, і жоден з купців нічого не купував без його дозволу.

Живучи в тому місті, я спостеріг, що наприкінці кожного місяця у городян виростають крила, вони літають до самісіньких хмар, а в місті лишаються тільки діти й жінки.

І тоді я сказав сам собі:

«Треба попросити когось із них – може, вони візьмуть мене з собою».

Отож коли настав кінець ближчого місяця і в городян з'явилися крила, я прийшов до одного з них і сказав:

– Уклінно тебе благаю, візьми мене з собою, я подивлюся згори на землю й повернусь разом із вами.

– Це неможливо, – відповів городянин.

Та я не відступався – просив і просив, і він зрештою погодився, але попередив, щоб я не мовив у небі жодного слова.

Наступного дня я, не сказавши про свій задум ні дружині, ні приятелям, зустрівся з тим чоловіком. Я

схопився за нього, і він злетів разом зі мною в повітря.

Ми піднялися під самісіньке небо, і я, вражений, вигукнув:

– Оце так диво!

Аж тут небо блиснуло вогнем, і той вогонь ледве не спалив мене та інших крилатих людей, і всі вони швидко полинули до землі й, розгнівані, кинули мене на якусь високу гору, а самі полетіли геть. І я почав картати себе за те, що не промовчав, і вигукнув:

– Чого я такий нещасливий? Щоразу, як вибавлюсь із однієї біди, потрапляю в біду знову, і то ще страшнішу!

Отож я сидів на горі, розгублений і безпорадний.

Аж тут я побачив двох юнаків, прекрасних, як два місяці, і кожний спирався на палицю з червоного золота. Я підійшов до них і привітався, вони відповіли на моє привітання, і тоді я спитав:

– Скажіть мені, хто ви, прегарні юнаки?

І вони відповіли:

– Ми – слуги аллаха великого, – і дали мені золоту палицю, а самі пішли далі своєю дорогою.

Я стояв на вершині гори, спираючись на золоту палицю, і думав про цих юнаків.

А з-під гори раптом виповзла величезна змія. Вона тримала в пащі людину, і та людина кричала:

– Хто врятує мене, того доля врятує від усякої напасті!

Я підскочив до змії, вдарив її золотою палицею по голові, і вона випустила людину з пащі.

Врятований низько мені вклонився, подякував і показав дорогу, якою можна було спуститися з гори.

Спускаючись, я зустрів гурт людей і впізнав поміж

них городянина, з яким я літав.

Я підійшов до цього і почав виправдовуватися і, докоряючи йому, що він мене покинув, сказав:

– О друже мій, так добрі товариші не чинять!

А городянин відповів:

– Ти сам винен! Це ти накликав на нас біду: я ж наказав тобі мовчати, коли ми знімемося в небо!

– Тепер я мовчатиму як риба! – мовив я. – Благаю тебе, полетімо в місто!

Врешті-решт він погодився й полетів, узявши мене на плечі, і приніс до мого дому. Дружина вийшла мені назустріч, привітала з порятунком і сказала:

– Не ходи до їхнього гурту, не товаришуй із ними: ці люди – брати шайтанів.

– Чому ж твій батько жив із ними? – спитав я.

І вона відповіла:

– Мій батько не належав до них, а тільки робив по-їхньому. А тепер, коли він помер, краще, мабуть нам продати все, що маємо, купити товарів і рушити до твого краю. Я поїду із тобою, бо не хочу жити в цьому місті сиротою, без батька-матері.

Я почав розпродувати шейхове майно і розпитував у людей, чи не збирається хто в мандрівку. І саме в той час кілька городян надумали їхати, але не могли знайти підходящого корабля.

Тоді вони накупили колод і самі змайстрували корабель, а я найняв його разом із ними і віддав наперед платню. Потім привів на корабель дружину, повантажив майно, і, покинувши будинки та володіння, які нам належали, ми вирушили в путь.

Пливли ми від острова до острова, від моря до моря. Вітер був попутний, і ми щасливо прибули в місто Басру. Я найняв інший корабель, переніс туди

свої товари та майно, поплив у Багдад, прибів у свій квартал і ввійшов у свій дім. Товари, що їх привіз, склав у комори.

Мої родичі та друзі підраховали, скільки часу я був у розлуці з ними під час сьомої подорожі, і виявилось, що минуло аж двадцять сім років! Вони вже перестали й сподіватися на моє повернення. Коли ж я розповів їм, що зі мною приключилося в мандрівці, вони знетямились із великого дива, а потім привітали мене з порятунком.

Після сьомої подорожі я запрягся, що ніколи більше не мандруватиму землею чи морем. Я вгамував свою жагу до мандрів і прославив долю за те, що вона повернула мене на батьківщину, до моєї родини.

Оце таке сталося зі мною, Синдбаде-сухопутцю!
Ось яких пригод довелось мені зазнати!

І мовив Синдбад-сухопутець до Синдбада-мореплавця:

– О пане, благаю, не гнівайся за слова, що їх сказав я тобі, коли вперше прийшов у твій дім.

І довго жили вони в дружбі, любові та мирі, розважались та веселилися, аж поки прийшла до них смерть.

Переклад Євген Микитенко